

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

NATAŠA NUSSDORFER

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
ZAVAROVALNI NADZOR V SLOVENIJI

Ljubljana, januar 2004

NATAŠA NUSSDORFER

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom _____ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

Kazalo

UVOD	1
1. SPLOŠNO O NADZORU	2
1.1. POTREBA PO NADZORU.....	2
1.2. OMEJITVE PRI IZVAJANJU NADZORA.....	2
1.3. VRSTE NADZORA.....	3
1.4. AKTUAR.....	4
2. KRATEK PREGLED ZGODOVINE ZAVAROVALNEGA NADZORA V SLOVENIJI 5	5
2.1. OBDOBJE PRED LETOM 1918	5
2.2. OBDOBJE OD LETA 1918 DO LETA 1936	5
2.3. OBDOBJE OD LETA 1937 DO LETA 1945	6
2.4. OBDOBJE OD LETA 1946 DO LETA 1961	6
2.5. OBDOBJE OD LETA 1962 DO LETA 1967	6
2.6. OBDOBJE OD LETA 1968 DO LETA 1976	7
2.7. OBDOBJE OD LETA 1977 DO LETA 1990	8
2.8. OBDOBJE OD LETA 1991 DO LETA 1993	8
2.9. OBDOBJE OD LETA 1994 DALJE IN ZZAVAR	8
3. REVIZIJSKE DRUŽBE	10
4. DRŽAVNI ZAVAROVALNI NADZOR (AZN)	11
4.1. USTANOVITEV IN PRAVNI POLOŽAJ	11
4.1.1. Ustanovitev AZN.....	11
4.1.2. Organa AZN	12
4.2. NOTRANJA ORGANIZACIJA	12
4.2.1. Sektor za splošne, pravne in mednarodne zadeve	12
4.2.2. Sektor za aktuarstvo, statistiko in informatiko	13
4.2.3. Sektor analiz in finančnega nadzora	13
4.3. NALOGE, PRISTOJNOSTI, FUNKCIJE AZN	14
4.3.1. Sredstva za delo	14
4.3.2. Naloge AZN	16
4.4. POROČANJE AZN DRŽAVNEMU ZBORU TER NADZOR S STRANI RAČUNSKEGA SODIŠČA.....	17
4.4.1. Poročila Državnemu zboru.....	17
4.4.1.1. Poročilo o stanju na področju zavarovalništva.....	17
4.4.1.2. Poročilo o delu AZN	17
4.4.2. Nadzor s strani računskega sodišča	18
5. POSTOPEK OPRAVLJANJA NADZORA	19
5.1. PODROČJA DRŽAVNEGA NADZORA TER POOBLAŠČENE OSEBE ZA OPRAVLJANJE NADZORA ..	19
5.2. POROČANJE AZN.....	20
5.2.1. Letno poročilo zavarovalnice	20
5.3. VROČENJE ZAHTEVE OZIROMA SPISA ZA OPRAVLJANJE NADZORA.....	20
5.4. PREGLED POSLOVANJA ZAVAROVALNICE.....	21
5.5. IZREKANJE UKREPOV NADZORA	21
5.5.1. Ukrep odprave kršitev	21
5.5.2. Odreditev dodatnih ukrepov	22
5.5.3. Odvzem dovoljenja	22
5.5.4. Imenovanje izredne uprave.....	23
5.5.5. Prisilna likvidacija	24

5.5.6. Stečaj zavarovalnice	25
6. FINANČNI NADZOR ZAVAROVALNIC	26
6.1. KAPITALSKA USTREZNOST	27
6.1.1. Minimalni kapital	27
6.1.2. Zajamčeni kapital	28
6.2. ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE	29
6.2.1. Prenosne premije	29
6.2.2. Rezervacije za bonuse, popuste in storno	29
6.2.3. Škodne rezervacije	30
6.2.4. Matematične rezervacije	30
6.2.5. Izravnalne rezervacije	30
6.2.6. Druge zavarovalno-tehnične rezervacije	31
6.2.7. Struktura in gibanje zavarovalno-tehničnih rezervacij	31
6.3. KRITNO PREMOŽENJE, KRITNI SKLAD TER NJUNO NALAGANJE	32
6.3.1. Kritno premoženje	32
6.3.1.1. Struktura in gibanje naložb kritnega premoženja	34
6.3.2. Kritni sklad	35
6.3.2.1. Struktura in gibanje naložb kritnega sklada	37
6.4. POZAVAROVANJE	39
6.5. SOZAVAROVANJE	39
6.6. UPRAVLJANJE Z LIKVIDNOSTJO	40
6.7. MEDNARODNA PRIMERJAVA NALOŽB V DRŽAVAH ČLANICAH CEA	40
SKLEP	43
LITERATURA	44
VIRI	45

UVOD

Slovenija bo kmalu postala polnopravna članica Evropske unije, zaradi česar so potrebne določene spremembe in dopolnitve na področju zavarovalništva. Osrednji predpis, ki v Sloveniji ureja to področje, je Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/00, 91/00, v nadaljevanju ZZavar), ki je začel veljati 3. marca 2000. V slovenski pravni red je prinesel evropsko ureditev ustanavljanja, poslovanja ter nadzora nad zavarovalnicami.

ZZavar temelji na naslednjih načelih: načelo preglednosti delovanja zavarovalništva, načelo varnega in skrbnega poslovanja, načelo obvladovanja tveganj in načelo nadzora. Slednje je obravnavano v diplomskem delu.

Nadzor nad zavarovalnicami opravlja nadzorni organ. Ta ima določene pristojnosti, na podlagi katerih učinkovito izvaja nadzor, da bi zagotovil stabilnost, zanesljivo delovanje zavarovalništva ter zaupanje zavarovancev v zavarovalni trg. V Sloveniji to funkcijo opravlja Agencija za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN).

Namen diplomskega dela je prikazati oblikovanje in sestavine nadzora, delovanje AZN ter področja in glavne značilnosti finančnega nadzora, za kar predstavlja ZZavar zelo pomemben vir. Poleg tega skušam dokazati, da je v Sloveniji področje nadzora dobro razvito in se uspešno prilagaja direktivam Evropske unije.

Diplomsko delo je sestavljeno iz šestih delov. V prvem je pojasnjena potreba oziroma nujnost zavarovalnega nadzora ter omejitve, s katerimi se pri izvajanju nadzora srečujejo nadzorni organi. Prikazane so tudi vrste nadzora.

V drugem delu je predstavljen razvoj zavarovalnega nadzora v Sloveniji vse od leta 1918 do danes, njegov vpliv na stanje zavarovalništva danes ter potrebne spremembe ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

Tretji del govori o revizijskih družbah, ki, poleg AZN, predstavljajo obliko zunanjega nadzora.

V četrtem delu je podrobno opisana sestava in organizacija AZN ter njene poglobitne naloge in pristojnosti. Predstavljeno je tudi računsko sodišče, ki izvaja nadzor nad AZN ter poročila, ki jih mora AZN sestavljati.

Sam postopek nadzora, in sicer od vročenja zahteve za opravljanje nadzora do pregleda poslovanja ter njegovi ukrepi, so podrobno obravnavani v petem delu.

Šesti del je v celoti namenjen najpomembnejšemu delu nadzora, t.j. finančnemu nadzoru. Podane so vse oblike obvladovanja tveganj, ki so podprte tudi z empiričnimi podatki. Poleg tega je prikazana primerjava naložb med Slovenijo ter članicami Evropskega zavarovalnega združenja (CEA).

1. SPLOŠNO O NADZORU

1.1. Potreba po nadzoru

Potreba po zavarovalnem nadzoru izhaja iz splošnega spoznanja, da je potrebno varovati tako interese zavarovancev kot zavarovalnic ter družbene in narodnogospodarske interese.

S stališča zavarovalstva in zavarovalne stroke pa je Slavko Flis potrebo po nadzoru opredelil preko (Flis, 1994, str. 61):

- pojma in pomena zavarovanja kot gospodarske dejavnosti,
- izravnava nevarnosti,
- preteklih dogajanj v zavarovalstvu v bivši Jugoslaviji in Sloveniji (predvsem leto 1936 je bilo ključno za oblikovanje nadzora) (glej pgl. 2, str. 5).

Zavarovanje je gospodarska dejavnost s specifičnimi lastnostmi in zakonitostmi, iz nekaterih posebnosti pa izhaja potreba po nadzoru. Te posebnosti so (Flis, 1994, str. 56):

- Zavarovanje je edina gospodarska dejavnost, ki temelji na tako imenovanem zakonu velikih števil in je izrazito množičen posel. Ravno množičnost nevarnostnih objektov je predpogoj za uspešno izravnava nevarnosti.
- Zavarovanje je edina gospodarska dejavnost, ki temelji na načelu vzajemnosti. Brez delovanja vzajemnosti izravnalni proces ne more biti uspešen, brez njegove uspešnosti pa ni zavarovanja.
- Zavarovanje je edina gospodarska dejavnost, pri kateri med pogodbenima strankama ne velja načelo individualne ekvivalence, temveč velja le načelo kolektivne ekvivalence med dajatvami in obveznostmi vseh pogodbenih strank v posamezni nevarnostni skupini (Flis, 1994, str. 53).

1.2. Omejitve pri izvajanju nadzora

Ko nadzorni organ opravlja svoje naloge, lahko naleti na določene omejitve, ki so lahko informacijske, transakcijske, administrativne ali politične (Borak, 1995, str. 34).

Informacijske omejitve so posledica neskladnih informacij. Poznamo dve omejitvi, to sta moralno tveganje in neugodna izbira. Pri obeh lahko nadzorovani subjekt manipulira z informacijami.

Pri prvem z manipulacijo doseže, da z informacijami, ki so izven dosega opazovanja nadzornika opravlja bolj tvegane dejavnosti na račun zavarovanja pred njimi, kot bi jih opravljal, če ne bi bil zavarovan. Pri drugem pa manipulira z informacijo o tveganosti svojega delovanja z namenom, da si zagotovi zavarovanje.

Proti tem omejitvam se nadzorni organ bojuje s predpisi, kako naj zavarovalnice pošiljajo statistične in revizijske informacije.

Transakcijske omejitve so povezane s predvidljivimi možnimi situacijami, ki so predmet reguliranja in nadzora. Manj kot so napovedljive, višji so poznejši stroški nadzora.

Administrativne omejitve so posledica predpisov, ki jih mora upoštevati nadzorni organ. Določajo namen, inštrumente, načine pridobivanja informacij in postopke delovanja.

Politične omejitve pomenijo nadzor politike nad nadzornimi organi. Pojavljajo se v različnih oblikah: v obliki neposrednega ali posrednega vplivanja na odločitve nadzornih organov, prenašanja odgovornosti z enega organa na drugega, kadrovskih sprememb in podobnih prijemov, s katerimi politika nastopa kot principal.

1.3. Vrste nadzora

Nadzor nad zavarovalnicami je lahko notranji in/ali zunanji. Notranji nadzor oziroma revizijo mora organizirati zavarovalnica sama, da sproti preverja zakonitost, pravilnost in smotnost poslovanja. Zunanji nadzor predstavljata državni nadzor ter nadzor s strani revizijskih družb, ki opravljajo revizijo letnih računovodskih izkazov ter poročil.

Med zunanje organe nadzora spada tudi Agencija za plačilni promet, nadziranje in informiranje. Njena naloga je predvsem kontrola zakonitosti in pravočasnosti poravnavanja družbenih obveznosti pravnih oseb.

Notranji nadzor se deli na revidiranje, kontroliranje in inšpiciranje. To so tri zvrsti nadzora kot informacijske funkcije.

Revidiranje je sestavina informacijskega podsistema, ki ima pomembno vlogo na področju zagotavljanja pravilnosti podatkov, ki vstopajo v ta podsistem in so obravnavani v njem, pa tudi pravilnosti informacij, ki izstopajo iz njega. Pomembna je tudi na področju zagotavljanja zanesljivosti in popolnosti informacij, ki so potrebne pri odločanju v okviru upravljalnega podsistema.

Kontroliranje je sestavina poslovnih funkcij in zajema sprotno preverjanje pravilnosti med izvajanjem procesov v določeni organizaciji.

Inšpiciranje je v teoriji praviloma opredeljeno kot zunanje nadziranje, katerega namen je preverjanje spoštovanja predpisov.

Zakon o zavarovalnicah (Uradni list RS, št. 64/94, v nadaljevanju ZZav) se ni posebej posvečal zunanji reviziji, medtem ko ZZavar iz leta 2000 natančno določa njen postopek.

1.4. Aktuar

Zakonski predpisi določajo, da je zavarovalnica dolžna poslovati po načelih in pravilih zavarovalne stroke. Dejavnost, ki to preverja, se imenuje zavarovalna aktuaristika. V starem ZZav iz leta 1994 je aktuarju namenjen le en člen, medtem ko so mu po ZZavar namenjeni kar štirje člani. Iz tega sledi, da ZZavar podrobneje določa naloge ter način za pridobitev dovoljenja za opravljanje nalog pooblaščenega aktuarja ter da dopolnjuje ZZav.

Vsaka zavarovalnica, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov, mora imenovati pooblaščenega aktuarja ter obvestiti AZN. Če tega ne stori zavarovalnica, AZN sama imenuje pooblaščenega aktuarja.

Aktuar je oseba, ki ima v okviru notranjega nadzora posebno mesto. Je zavarovalno-tehnični strokovnjak, ki organizira, vodi ter nadzira izvajanje nalog v zvezi s sestavljanjem zavarovalnih podlag za izračun zavarovalnih premij in rezervacij ter udeležbe na dobičku. Potrjuje tudi skladnost podatkov v letnih računovodskih izkazih z zavarovalnimi računovodskimi standardi. Dejavnost pooblaščenega aktuarja obsega zavarovalno-tehnično in finančno področje zavarovalnice.

Delo aktuarja ne more opravljati vsak. Oseba, ki želi opravljati to delo, mora izpolnjevati določene pogoje ter opraviti teste. AZN je zadolžena za izdajo in odvzem dovoljenja ter predpiše pogoje za pridobitev in preizkus strokovnih znanj, potrebnih za opravljanje nalog pooblaščenega aktuarja.

Naloge pooblaščenega aktuarja so zelo pomembne. Preverjati mora ali se izračunavajo premije in oblikujejo zavarovalno-tehnične rezervacije v skladu s predpisi in ali so izračunane oziroma oblikovane tako, da zagotavljajo trajno izpolnjevanje vseh obveznosti zavarovalnice iz zavarovalnih pogodb. Pri tem mora upoštevati določila Sklepa o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij (Uradni list RS, št. 3/01, 69/01), ki ga je izdala AZN.

Če pri svojem delu ugotovi kakšne nepravilnosti, mora o tem takoj obvestiti upravo zavarovalnice, če pa ga ta ne upošteva, mora obvestiti AZN.

Pooblaščen aktuar mora AZN ter upravi zavarovalnice hkrati z mnenjem k letnemu poročilu predložiti še poročilo o svojih ugotovitvah v zvezi z nadzorom, ki ga je opravljal. AZN je na podlagi ZZavar izdala Sklep o podrobnejši vsebini poročila pooblaščenega aktuarja (Uradni list RS, št. 3/01).

Na podlagi napisanega lahko združim dejavnost pooblaščenega aktuarja v tri področja poslovne dejavnosti zavarovalnice (Pucelj, 1992, str. 16):

- ob ustanovitvi (ali se zavarovalnica pri poslovanju drži pravil in načel zavarovalne stroke),
- širši nadzor (obsega pregled in kontrolo vseh poslovnih aktov in poslovanja zavarovalnice),

- ožji nadzor (obsega pregled in kontrolo tehničnih podlag in cenikov zavarovalnice ter tablico maksimalnega kritja).

V Sloveniji imamo organizirano tudi Slovensko aktuarsko društvo, ki je bilo ustanovljeno leta 1997 v Kranju. Je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki raziskovalno delujejo na področju aktuarske stroke. Pomembno nalogo ima tudi na področju izobraževanja aktuarjev ter pri pospeševanju raziskovalnega in znanstvenega dela na področju aktuarstva. Pripravlja letna srečanja in strokovne seminarje. Tesneje sodeluje tudi s tujimi aktuarskimi društvi (npr. angleškim), ker skrbi za boljši pretok informacij ter znanja s področja aktuarstva iz tujine ter v tujino. Združuje aktuarje vseh slovenskih zavarovalnic, ki jih je približno 50, med njimi pa je kar 27 pooblaščenih aktuarjev. Ti so dobili pooblastilo od Ministrstva za finance (Slovensko aktuarsko društvo, 2003).

2. KRATEK PREGLED ZGODOVINE ZAVAROVALNEGA NADZORA V SLOVENIJI

Razvoj zavarovalnega nadzora v Sloveniji lahko razdelimo na več obdobj, kjer je vsako posebej pomenilo določeno prelomnico (Bijelić, 1998, str. 12; Flis, 1994, str. 52).

2.1. Obdobje pred letom 1918

V svetu so prve zavarovalnice začele nastajati že v 17. stoletju. Njihovo število je bilo vedno večje, postajale so vedno razvitejše, prilagajati so se morale družbenim in gospodarskim razmeram, konkurenca med njimi je postajala vse močnejša. Nekatere tega pritiska niso vzdržale, zato so propadle. Njihov zlom je ogrozil tako lastnike kot zavarovance. Državne oblasti so se zato začele zavedati, da morajo nekaj storiti predvsem za zaščito pravic zavarovancev. To pa so storile šele v drugi polovici 19. stoletja, ko so izdale posebne zakone, ki so urejali nadzor zavarovalnic ob njihovem ustanavljanju in poslovanju.

Na Slovenskem je bila leta 1873 ustanovljena prva zavarovalna ustanova, in sicer banka »Slovenija«. Zaradi njenega neuspeha je začetek zavarovalništva postavljen v leto 1900, ko je bila 5. julija ustanovljena Vzajemna zavarovalnica, kot prva slovenska zavarovalnica. Poleg nje so v tem obdobju delovale še številne tuje zavarovalnice, ki so imele v naših mestih svoja zastopstva. Konkurenca je postajala vse večja in močnejša, o nadzorstvu pa ni podatkov.

2.2. Obdobje od leta 1918 do leta 1936

V tem obdobju je število tujih zavarovalnic oziroma njihovih zastopstev hitro naraščalo, obvladovale so kar dve tretjini slovenskega zavarovalniškega trga. Konkurenca je še vedno naraščala.

Glavna skrb zavarovalnic je bila, kako čimbolj donosno nalagati tehnične in matematične rezervacije, zavarovalnice pa so dosegale tudi kar visoke dobičke. Razlog so bile relativno visoke tarifne postavke. Predpisov o nadzoru je bilo izredno malo, organov, ki bi nadzor lahko

izvajali, pa sploh ni bilo. To je obdobje brez državnega nadzora. Prav zaradi tega in vpliva svetovne krize je leta 1936 doživela zlom dunajska zavarovalnica Phoenix.¹

2.3. Obdobje od leta 1937 do leta 1945

Spomladi leta 1937, oziroma natančneje 25. februarja, je Kraljevina Jugoslavija izdala Uredbo o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji kot odgovor na bankrot dunajske zavarovalnice. Martelanc v svoji disertaciji piše, da ima ta uredba le okvirne določbe o ustanavljanju in poslovanju zavarovalnih podjetij. Dodaja še, da ima celo vrsto pravilnikov, ki naj bi zelo omejevali svobodno določanje vsebine družbene pogodbe.

Za tiste čase je bil to zelo pomemben poseg v poslovanje zavarovalnic s strani države. Po uvedbi nadzora je Slovenijo zapustilo nekaj tujih zavarovalnic, domače pa so začele nastajati. Njihovo število se je do začetka druge svetovne vojne postopoma zmanjševalo.

2.4. Obdobje od leta 1946 do leta 1961

To je obdobje administrativnega zavarovalstva in monopola. Država je postala nosilec zavarovalstva, uvedena je bila njegova centralizacija. Novi zavarovalni pogoji, premijske osnove in ceniki so bili enotni za celo državo.

Obstajala je le ena zavarovalnica s sedežem v Beogradu. Imenovala se je Državni zavarovalni zavod oziroma Državni osiguravavajuci zavod (po srbski kratici DOZ). Le-ta je uvedel zavarovalne vrste, ki do takrat še niso obstajale.² Tuje zavarovalnice jih niso tržile zaradi premajhnih dobičkov.

Vzajemna zavarovalnica se je preoblikovala v Zavarovalni zavod Slovenije, leta 1946 pa je postala podružnica DOZ-a. Takšno obdobje brez konkurence na zavarovalnem trgu je trajalo vse do leta 1961.

2.5. Obdobje od leta 1962 do leta 1967

V tem obdobju so nastale številne nove zavarovalnice, kar je pravo nasprotje prejšnjega obdobja. Nastal je tudi Zakon o zavarovalnicah in zavarovalnih skupnostih. S tem zakonom je bilo obdobje monopola zaključeno, saj je država uvedla navidezno konkurenco. Državnega zavarovalnega zavoda ni bilo več, samostojne zavarovalnice so zamenjale njegove podružnice. Združevati so se morale v republiške zavarovalne skupnosti, slednje pa v Jugoslovansko zavarovalno skupnost (po srbski kratici JZO).

¹ V Sloveniji oziroma tedanji Jugoslaviji je imela sklenjenih mnogo življenjskih zavarovanj. Zavarovanci so bili predvsem ljudje iz nižjih slojev, ki so zaradi propada izgubili znatna finančna sredstva. Država se je zato ustrašila za njihov položaj, zato je v začetku leta 1937 uvedla zavarovalni nadzor.

² Na primer: zavarovanje posevkov in živine, obvezno nezgodno zavarovanje potnikov v javnem prometu, ...

Ta je bila po ekonomski vsebini edina prava zavarovalnica, ker republiškimi zavarovalnim skupnostim ni bilo treba pokrivati odškodninskih zahtevkov. Pokrivati je morala vse primanjkljaje na spodnjih ravneh in to avtomatično ter ločeno po posameznih zavarovalnih vrstah. Dobila je pravico in dolžnost, da poslovne podlage za vse zavarovalne vrste sprejema in spreminja sama.

V Sloveniji je tedaj delovala Zavarovalna skupnost Slovenija, pod okrilje katere so sodili občinski in medobčinski zavarovalni zavodi.

Zakon o zavarovalnicah in zavarovalnih skupnostih je zadolževal zvezni državni sekretariat za finance, da je pri jugoslovanski skupnosti skrbel za pravilno uporabo le-tega (prva raven). Republiški državni sekretariat za finance je bil zadolžen za nadzorovanje poslovanja republiških zavarovalnih skupnosti v enakem obsegu (druga raven). Upravni organi občinskih ljudskih skupščin, pristojni za finance, pa so morali nadzorovati poslovanje zavarovalnic na svojem območju (tretja raven).

Zakonitost poslovanja je na vseh treh ravneh kontrolirala Služba družbenega knjigovodstva.

Družbeno nadzorstvo nad zavarovalno politiko prve ravni je opravljala Zvezna ljudska skupščina, druge ravni republiške ljudske skupščine in tretje ravni krajevno pristojni občinski oziroma okrajni ljudski odbori.

2.6. Obdobje od leta 1968 do leta 1976

Prvega januarja 1968 se je z objavo dveh pomembnih zakonov začelo novo obdobje v zgodovini razvoja zavarovalništva v takratni Jugoslaviji: Temeljni zakon o zavarovanju in zavarovalnih organizacijah in Zakon o pogojih za ustanovitev in poslovanje zavarovalnic in pozavarovalnic. Z njima je bilo po socialističnih merilih uvedeno tržno zavarovanje. Ustanovljena je bila obvezna aktuarska služba pri Združenju jugoslovanskih zavarovalnih skupnosti, ki je opravljala aktuarske posle.

Zavarovalnice in pozavarovalnice so morale tej službi predlagati v mnenje pomembnejše poslovne podlage kot so tehnične osnove, premijske cenike, tablice maksimalnega kritja, pravilnike o ugotavljanju zavarovalnih rezerv ter zaključni račun. Zveznemu organu pa so morale pošiljati letne statistične podatke za vse zavarovalne vrste po vnaprej določenih obrazcih.³

³Naj dodam, da zavarovalnice tudi danes uporabljajo obrazce za pošiljanje statističnih podatkov. Na podlagi ZZav ter Zakona o upravi, je takratni minister za finance (Mitja Gaspari) izdal Odredbo o vrstah in obsegu statističnih podatkov za zagotavljanje zavarovalnega nadzora po zakonu o zavarovalnicah ter rokih za dostavljanje teh podatkov. Odredba je začela veljati 1.3.1996.

V tem obdobju so se začeli posamezni občinski in medobčinski zavarovalni zavodi združevati, ker obstoječa množica zavarovalnic ni bila primerna za uspešno izravnavo tveganj. Nastali sta prvi dve slovenski komercialni zavarovalnici, to sta bili Zavarovalnica Sava in Zavarovalnica Maribor. Poslovali sta po načelih prostega trga na celotnem jugoslovanskem ozemlju.

2.7. Obdobje od leta 1977 do leta 1990

To obdobje se je začelo z uveljavitvijo Zakona o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja 1.1.1977 in se zaključilo 31.12.1990. Začelo se je obdobje liberalizacije v zavarovalništvu, zavarovalnega nadzora sploh ni bilo. Služba družbenega knjigovodstva je opravljala le splošni finančni nadzor nad poslovanjem takratnih zavarovalnic in pozavarovalnic. Vse zavarovalnice so bile organizirane kot vzajemne in so poslovale skoraj po tržnih pogojih, svojo ponudbo so prilagajale gospodarskim subjektom in občanom ter tako širile obseg poslovanja.

2.8. Obdobje od leta 1991 do leta 1993

Čas, ko je Slovenija postala samostojna, je privedel novosti tudi na področju zavarovalništva. Po osamosvojitvi smo prevzeli v Jugoslaviji veljavne zakone. 1.1.1991 je bil uveljavljen Zakon o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja, s pomočjo katerega se je zavarovalna dejavnost v Sloveniji približala poslovni praksi razvitih držav. Po tem zakonu so nadzor izvajali maloštevilni pooblašteni aktuarji, katerih pooblastila so bila omejena.

Pomanjkljivost te ureditve je bila predvsem v tem, da ni bilo organa v okviru Ministrstva za finance, ki bi s svojo avtoriteto lahko uspešno odpravljal oziroma preprečeval kršitve načel zavarovalne ekonomike in tehnike, neupoštevanje finančnih predpisov in podobno.

2.9. Obdobje od leta 1994 dalje in ZZavar

Pričelo se je obdobje konkurence, tržnega poslovanja in sodobnega zavarovalnega nadzora.

Evropska unija je do sedaj izdala tri generacije direktiv, ločeno za življenjsko in neživljenjsko zavarovanje. Le-te urejajo zavarovalni trg v treh segmentih: dostop na trg, pravila skrbnega in varnega poslovanja zavarovalnic ter standardi nadzora (Urad vlade za informiranje, 2003).

Slovensko zavarovalništvo se je pričelo usklajevati z evropsko zavarovalno prakso z nastankom ZZav, s katerim so bili že uvedeni standardi nadzora. Zakonska ureditev je in še vedno temelji na vzoru nemških in nekaterih zahodnoevropskih ureditev. ZZav je prinesel sodobno, sistemsko in izčrpno ureditev zavarovalnega nadzora. V zavarovalno prakso so prišle številne novosti, nove zavarovalne vrste in skupine.

ZZav je bil podlaga za ustanovitev Urada Republike Slovenije za zavarovalni nadzor, po uveljavitvi ZZavar, leta 2000, pa ga je nadomestila AZN, ki je pridobila tudi več pooblastil za izvajanje nadzora.

ZZavar je osnova za ureditev zavarovalnega trga in njegov nadzor v skladu s pravom Evropske unije. Vsebuje nekatera prehodna obdobja na področjih opravljanja storitev, nadzora domače države in načela enotnega dovoljenja, ki bodo prenehala veljati ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo (Evrobilten št. 23, 2000).

Usklajevanje zakonodaje pospešeno poteka od leta 2000, ko je bil izdan novi ZZavar. S tem zakonom je bila v slovenski pravni red prenesena evropska ureditev ustanavljanja, poslovanja ter nadzora nad zavarovalnicami. Na tem področju, in še nekaterih drugih finančnih področjih, pa se evropski pravni red nenehno razvija. V letih 2001 in 2002 so bili v Evropski uniji sprejeti pomembni predpisi s področja finančnih storitev, ki jih bo potrebno uvesti tudi v slovenski pravni red. Gre za direktive, ki poleg stečaja bank urejajo tudi kapitalsko ustreznost in stečaj zavarovalnic. Zato bodo potrebne ponovne spremembe in dopolnitve ZZavar še pred vstopom v Evropsko unijo (Slovenija v Evropski uniji, 2003, str. 73).

Poleg uskladitve slovenske zavarovalne prakse z evropsko pomeni ZZavar iz leta 2000 tudi velik prispevek k enotnemu finančnemu pravu, ker tudi zavarovalništvo ureja na podoben način kot sta urejena bančništvo in trg vrednostnih papirjev.

V prihodnosti bi bilo potrebno poenotiti nadzor nad trgom vrednostnih papirjev, bankami in zavarovalnicami. Nadzor bi izvajal samostojen in neodvisen organ. Razlog za to je razvoj finančnih konglomeratov⁴. S tem bi združili znanje, stroški nadzora bi se zmanjšali, upoštevali bi se vsi vidiki, ki vplivajo na varnost in solventnost celotne institucije, omogočana bi bila boljša izraba obstoječih kadrov, zmanjšalo bi se število nadzornikov, ki si zaradi izvajanja ločenega nadzora medsebojno nasprotujejo. Tako imajo urejeno že na Danskem, Švedskem, Norveškem, v Veliki Britaniji in na Japonskem. V navedenih državah so nadzorniki združeni ter tesneje sodelujejo med seboj. Za Slovenijo pa velja, da je nadzor nad bankami pri centralni banki, nadzor nad trgom vrednostnih papirjev opravlja nadzornik trga vrednostnih papirjev, vladni oddelek pa nadzoruje zavarovalnice (Borak, 2000).

Tudi v Sloveniji se že pojavljajo zametki finančnih konglomeratov. Prevladujejo povezave med bankami in podjetji, ki opravljajo storitve z vrednostnimi papirji, zaslediti pa je možno tudi intenzivnejše povezave z zavarovalniškim sektorjem. Znano je strateško sodelovanje Nove Ljubljanske banke in Zavarovalnice Triglav, s katerim so želeli ponuditi sodobne bančne zavarovalniške storitve ter inovativne kombinacije le-teh, poleg tega pa so želeli tudi usklajeno nastopati na kapitalskih trgih, sodelovati na depozitnem področju ter pri ostalih projektih, ki zahtevajo znanje tako s področja bančništva kot zavarovalništva.

⁴ Finančni konglomerat je kapitalsko povezana skupina, ki obvladuje celoto finančnih storitev na področju bančništva, zavarovalništva ter storitev, povezanih z vrednostnimi papirji.

Vse večje mednarodno sodelovanje finančnih institucij je prisililo k povezovanju in medsebojnemu sodelovanju tudi nadzorne organe med državami. Nad zavarovalniškim trgom bdi Mednarodna organizacija zavarovalniških nadzornikov (International Association of Insurance Supervisors, kratica IAIS), katere članica je tudi Slovenija. Skupaj z Baselskim odborom za nadzor bank ter Mednarodnim združenjem nadzornikov trga vrednostnih papirjev tvorijo skupni odbor bančnih, zavarovalniških nadzornikov ter nadzornikov trga vrednostnih papirjev, ki se imenuje Joint Forum. Glavna področja tega foruma so kapitalska ustreznost na ravni finančnih konglomeratov, usposobljenost in primernost kadrov, ki opravljajo nadzor in izmenjava informacij med nadzorniki finančnih konglomeratov.

Borak je v svojem članku zapisal, da se bodo po vstopu v Evropsko unijo združila vsa nadzorna telesa v eno neodvisno telo, ki bo združevalo nadzor nad vsemi tremi finančnimi institucijami ter da bo potrebno opustiti tako imenovane strokovne svete, ki vsebujejo tudi zunanje strokovnjake (npr. AZN) in vpeljati popolno profesionalizacijo nadzora (Borak, 2000).

Ko bo Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije, bo ponovno priča številnim spremembam, ki jih je težko napovedati. Pričakovati pa je, da se bo z liberalizacijo dostopa na trg povečala cenovna in kvalitetna konkurenčnost, z okrepitevijo standardov nadzora ter poostrejitvijo pravil poslovanja pa naj bi se povečala tudi varnost zavarovalniškega sektorja (Evropomočnik, 2000).

3. REVIZIJSKE DRUŽBE

V Sloveniji je bilo 1. julija 2003 pri Slovenskem inštitutu za revizijo v register vpisanih kar 43 revizijskih gospodarskih družb. Ustanovljene so na podlagi Zakona o revidiranju (Uradni list RS, št. 32/93), njihovo izvajanje pa nadzira Slovenski inštitut za revizijo, ki ga je ustanovila Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

AZN je na podlagi ZZavar ter Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/93) izdala Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice (Sklep, Uradni list RS, št. 6/01). V njem piše, da mora revizijski pregled obsegati revidiranje letnih računovodskih izkazov in pojasnil ter naslednja področja (170. člen, ZZavar, 2000):

- stanje in spremembe zavarovalno–tehničnih rezervacij,
- stanje in struktura naložb kritnega premoženja,
- stanje in struktura kritnih skladov, ki jih upravlja zavarovalnica,
- izpolnjevanje pravil o obvladovanju tveganj,
- delovanje notranje revizije,
- način vodenja poslovnih knjig,
- kvaliteta informacijskega sistema v zavarovalnici,
- pravilnost in popolnost obvestil in poročil AZN,
- vrednotenje bilančnih in zunajbilančnih postavk in računovodskih politikah.

Pri opravljanju pregleda mora uprava zavarovalnice posredovati revizorju vso potrebno dokumentacijo ter omogočiti vpogled v poslovne knjige, spise ter računalniške zapise. Omogočiti mu mora tudi dostop do poslovnih prostorov.

Ko pooblaščen revizor pregleda vsa področja, mora sestaviti poročila o vsakem področju posebej. Vsebina in obseg posameznega poročila je opredeljen v Sklepu. Ta poročila posreduje AZN, ki lahko od revizorja zahteva dodatna pojasnila v zvezi s pregledom. Če sumi, da poročilo ni izdelano v skladu z zahtevami, ga zavrne ter zahteva ponovno revizijo. Slednjo opravi drugi revizor, vendar na stroške zavarovalnice.

Povzetek revidiranega letnega poročila z mnenjem revizorja se objavi v dnevnem ali strokovnem finančnem tisku. O tem, v katerem časopisu in kdaj je povzetek objavila mora pisno obvestiti AZN ter priložiti fotokopijo objave. AZN je tudi za povzetek revidiranega poročila izdala Sklep o podrobnejši vsebini povzetka revidiranega letnega poročila (Uradni list RS, št. 9/01, 111/02), ki določa, da mora le-to vsebovati revizorjevo mnenje za potrebe obveščanja javnosti ter računovodske izkaze zavarovalnice po predpisanih shemah.

4. DRŽAVNI ZAVAROVALNI NADZOR (AZN)

Državni zunanji nadzor nad poslovanjem zavarovalnic oziroma nad zavarovalnim trgom v Sloveniji opravlja AZN s tem, ko skuša zmanjševati in odpravljati nepravilnosti v zavarovanju, varuje interese zavarovancev in omogoča delovanje zavarovalnega gospodarstva ter pozitivnega vplivanja le-tega na celotno gospodarstvo.

4.1. Ustanovitev in pravni položaj

4.1.1. Ustanovitev AZN

AZN je bila ustanovljena na osnovi ZZavar. S svojim delom je pričela 1. junija leta 2000, ko je vlada Republike Slovenije imenovala strokovni svet ter direktorja AZN. Takrat je prenehal delovati Urad Republike Slovenije za zavarovalni nadzor, katerega pravna podlaga je bil do tedaj veljaven ZZav. Osem zaposlenih v takratnem Uradu je kar nadaljevalo s svojim delom v na novo ustanovljeni AZN.

AZN je bila, tako kot njen predhodnik, ustanovljena kot organ Ministrstva za finance. Je pravna oseba, ki ima sedež v Ljubljani. Pri izvrševanju svojih nalog in pristojnosti je popolnoma samostojna in neodvisna, kljub temu pa je za svoje delo odgovorna in dolžna poročati vladi in Državnemu zboru, pod drobnogled pa je postavljena tudi Računskemu sodišču (Interna gradiva AZN, 2001).

4.1.2. Organa AZN

Kot vsaka institucija ima tudi AZN svoje organe, katerih sestavo, imenovanje ter pristojnosti določata ZZavar ter Poslovník AZN. Organa AZN sta strokovni svet ter direktor. Oba organa imenuje in razrešuje Vlade Republike Slovenije na predlog Ministrstva za finance, za dobo petih let.

Strokovni svet AZN sestavlja predsednik ter šest članov. Oseba, ki želi postati član ali predsednik strokovnega sveta, mora izpolnjevati določene pogoje, ki so podani v ZZavar. Glede na to, da v Sloveniji obstaja pomanjkanje strokovnjakov s področja zavarovalništva, so nekateri pogoji, ki jih mora kandidat izpolnjevati, nekoliko neracionalni.

Strokovni svet ima nekatere pomembne in zahtevne pristojnosti kot so odločanje o dovoljenjih in soglasjih, sprejemanje predpisov, letnega poročila o delu AZN in drugo (256. člen, ZZavar, 2000).

Direktor AZN pa je imenovan izmed šestih članov strokovnega sveta, njegova poglobljena naloga je vodenje poslovanja in organiziranje dela AZN ter njenih strokovnih služb.

Dne 31.12.2002 je bilo v AZN 22 zaposlenih. AZN se od ustanovitve dalje sooča s pomanjkanjem ustreznega kadra, saj imajo zaposleni v zavarovalnicah z isto izobrazbo večje osebne dohodke od tistih v AZN. Kljub temu je, z veliko vloženeга truda, dosegla, da se je število zaposlenih od ustanovitve povečalo kar za štirinajst (Interna gradiva AZN, 2002).

Zaposleni so dolžni varovati zaupne podatke o osebah ter dejstvih in okoliščinah, v zvezi s katerimi AZN izvaja nadzor. Podatke morajo varovati tako v času zaposlitve na AZN kot po prenehanju delovnega razmerja (Interna gradiva AZN, 2001).

4.2. Notranja organizacija

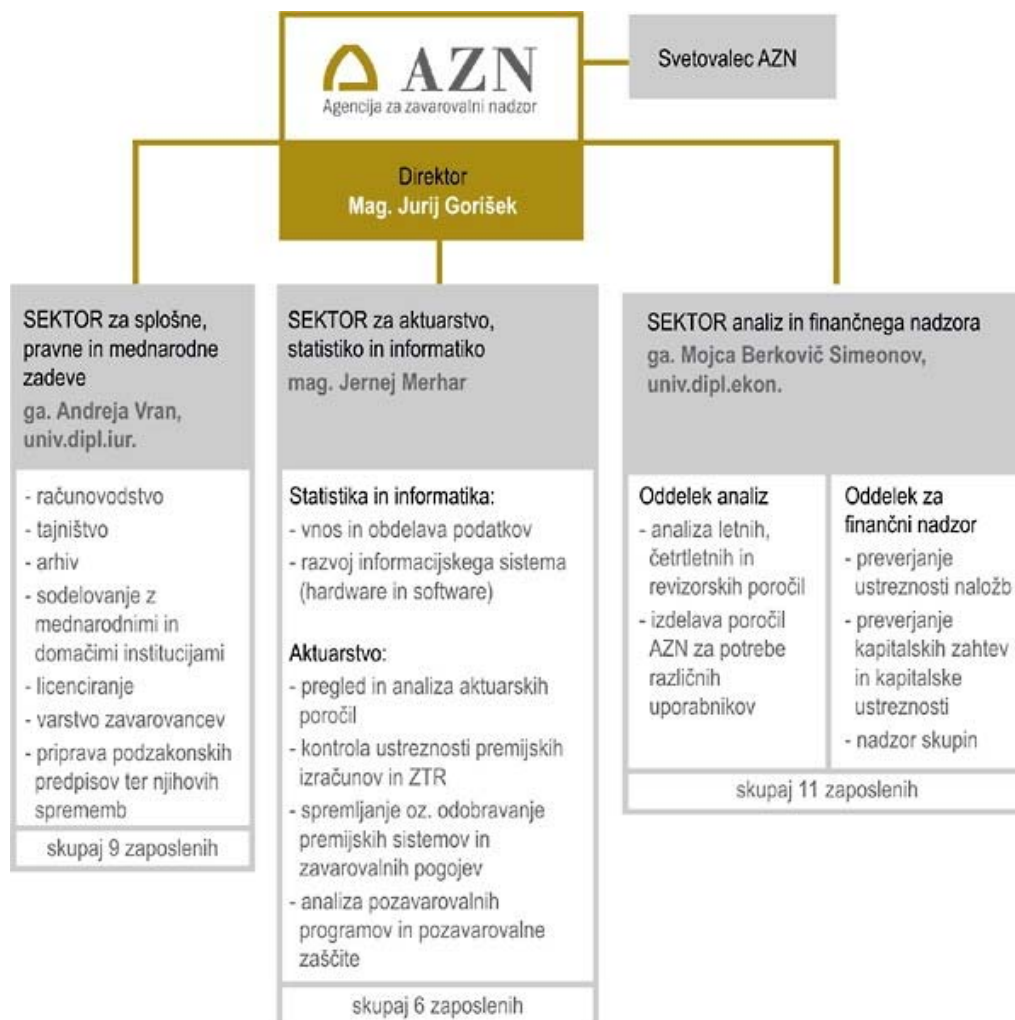
Strokovni svet je 27. junija 2000 sprejel Pravilnik o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest, leto kasneje pa so ga dopolnili in spremenili. Delo AZN je tako organizirano v sektorjih (notranja organizacijska enota), kjer ima lahko posamezen sektor enega ali več oddelkov. Oddelki se oblikujejo po posameznih delovnih področjih ali za izvajanje posameznih zaokroženih nalog.

4.2.1. Sektor za splošne, pravne in mednarodne zadeve

Sektor za splošne, pravne in mednarodne zadeve opravlja vsa dela in naloge, povezane z organizacijskimi, kadrovskimi, finančno-računovodskimi, tehničnimi in podobnimi zadevami. Poleg tega izvaja eno izmed svojih bistvenih nalog, to je izdaja dovoljenj subjektom, ki jih nadzoruje. V okviru tega sektorja se pripravljajo predlogi podzakonskih predpisov ter rešujejo ostala pravna vprašanja, ki se nanašajo na delo drugih sektorjev ter na izvrševanje nalog in

pristojnosti AZN. V tem sektorju se tudi obravnavajo pritožbe zavarovancev in zavarovancev ter opravljajo vse naloge, ki se nanašajo na mednarodno sodelovanje AZN ter njeno sodelovanje z domačimi institucijami (Interna gradiva AZN, 2001).

Slika 1: Notranja organizacija AZN (dne 31.12.2002)

Vir: Interna gradiva AZN, 2002.

4.2.2. Sektor za aktuarstvo, statistiko in informatiko

Opravlja vsa dela in naloge s področja aktuarstva, ukvarja se z razvojem informacijskega sistema ter vnaša in obdeluje podatke. Njegove naloge so bolj tehnične narave, ker analizira in pregleduje razna poročila ter kontrolira določene izračune (Interna gradiva AZN, 2001).

4.2.3. Sektor analiz in finančnega nadzora

Zadolžen je za opravljanje vseh nalog v zvezi z nadzorom nad poslovanjem zavarovalnic, razen tistih, ki jih opravljajo drugi sektorji. Poleg pregledovanja in sestavljanja poročil preverja še ustreznost naložb, kapitalskih zahtev in kapitalskih ustreznosti. Zbira informacije o poslovanju

subjektov, ki so predmet nadzora, in predlaga ukrepe ob svojih ugotovitvah (Interna gradiva AZN, 2001).

4.3. Naloge, pristojnosti, funkcije AZN

Če naloge sedanje AZN primerjamo z nalogami Urada za zavarovalni nadzor, opazimo, da ima sedanja AZN več pristojnosti in nalog kot njen predhodnik. Ne samo zaradi sprejetega ZZavar, pač pa tudi zaradi uveljavitve Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1, Uradni list RS, št. 103/99, 114/02), po katerem lahko izdaja dovoljenja pokojninskim družbam in izvaja nadzor nad njihovim poslovanjem.

4.3.1. Sredstva za delo

Tako kot ostale organizacije in institucije potrebuje tudi AZN sredstva za opravljanje svojega dela. Viri sredstev so takse, nadomestila ter drugi prihodki, ki jih ustvari sama s svojim delom. Za svoje storitve zaračuna določene zneske, ki se imenujejo tarife in sejnine. Te pričnejo veljati šele takrat, ko jih potrdi Vlada Republike Slovenije. S svojimi sredstvi mora ravnati gospodarno in učinkovito.

Do 25.01.2001 (dokler Vlada ni dala soglasja za prvotno Tarifo o taksah in nadomestilih, Uradni list RS, št. 89/02) je bil glavni vir sredstev za delo:

- delno iz pristojbin (na osnovi ZZavar in Odredbe o višini in načinu plačevanja pristojbine od zavarovalnih premij in drugih zavarovalnih poslov (Uradni list RS, št. 57/96, 13/00, 91/00), ki so jo za nadzor plačevale zavarovalnice, pozavarovalnice ter družbe in podjetniki, ki so opravljali druge zavarovalne posle),
- delno pa je sredstva zagotavljal proračun Republike Slovenije.

Tarifo o taksah in nadomestilih je na podlagi ZZavar izdala AZN. V njej so določene takse in nadomestila, ki jih morajo plačevati zavarovalnice, nad katerimi AZN izvaja nadzor. Plačevati morajo takse in nadomestila (Tarifa o taksah in nadomestilih, 2002):

- za odločanje o posamičnih zadevah,
- za izdajo izpisov iz registrov, ki jih vodi AZN,
- letna nadomestila stroškov za opravljanje nadzora,
- pavšalna nadomestila stroškov za opravljanje nadzora.

Višina taks in nadomestil je določena s točkami. Vrednost točke po tej tarifi je 1000,00 SIT. Takso oziroma nadomestilo se izračuna kot produkt števila točk za posamezno obveznost in vrednost točke na dan nastanka te obveznosti.

Višina nadomestila v posameznem letu mora biti takšna, da ne preseže dejanskih stroškov nadzora v tem letu.

Iz tabele 1 na 15. strani je razvidno, da sta osnova za izračun letnih nadomestil ter samo nadomestilo za subjekte različni (nista enotni).

Tabela 1: Osnova za izračun letnega nadomestila ter letno nadomestilo

Subjekt	Osnova	Letno nadomestilo stroškov (% od osnove)
Zavarovalnica in pokojninska družba	Vplačana premija v preteklem letu	0,12 (0,14)
Zavarovalnica v zavarovalniški skupini	Vplačana premija v preteklem letu	0,13 (0,155)
Zavarovalno zastopniške in zavarovalno posredniške družbe	Prihodki iz naslova opravljenih storitev zavarovalnega zastopanja in posredovanja v preteklem letu	0,06 (0,14)
Slovensko zavarovalno združenje	Prispevki zavarovalnic v preteklem letu v škodni sklad za izplačilo škod, ki jih povzročijo vozniki neznanih in nezavarovanih motornih vozil ter priklopnikov in nezavarovanih zrakoplovov	0,12 (0,14)

Opomba: v oklepaju so podatki iz prejšnje Tarife o taksah in nadomestilih.

Vir: Tarifa o taksah in nadomestilih (Uradni list RS, št. 89/02)

Znesek osnove morajo zavezanci sporočiti AZN do 15. februarja v tekočem letu, če pa podatki še niso znani, se nadomestilo plačuje v višini nadomestila iz preteklega leta. Preveč ali premalo plačan znesek se obračuna pri prvem obroku plačila, izračunanega na osnovi novih (tekočih) podatkov. Če tarifa ni plačana v roku, se zaračunajo zamudne obresti.

Do sejnine so upravičeni le predsednik in člani strokovnega sveta.

Na koncu obračunskega leta ima lahko AZN ta dva presežka:

a) Presežek odhodkov nad prihodki.

V tem primeru se negativni presežek krije iz rezerv AZN, če pa te rezerve ne zadostujejo in je njeno poslovanje močno ogroženo, se presežek krije iz proračuna Republike Slovenije.

b) Presežek prihodkov nad odhodki.

Ta presežek se razdeli na dva dela:

- del presežka (njegova višina je določena v finančnem načrtu AZN) gre v rezerve AZN,
- ostanek pa gre v proračun Republike Slovenije.

V letu 2000 je imela AZN presežek prihodkov nad odhodki v višini 5.520 mio SIT, ki ga je prenesla v naslednje leto za investiranje v informacijski sistem. V letu 2001 pa je imela 102.799 mio SIT presežka prihodkov nad odhodki. Takšna razlika v presežku izhaja iz dejstva, da je leta 2000 začela s poslovanjem šele prvega junija, leta 2001 pa je poslovala celo koledarsko leto, zato sta ti dve leti medsebojno neprimerljivi (Interna gradiva AZN, 2001).

Celotni prihodki AZN v letu 2001 so znašali 327.713 mio SIT, od tega so znašale 295.816 mio SIT takse in 29.769 mio SIT nadomestila, ostalo pa so bili drugi prihodki iz poslovanja (Interna gradiva AZN, 2001).

4.3.2. Naloge AZN

Nalog, za katere je AZN zadolžena, je kar veliko. Bistvenega pomena pa je izvajanje nadzora. Delo AZN obsega naslednje naloge (Interna gradiva AZN, 2001):

1. Izdaja dovoljenja, soglasja, mnenja, odločbe in odredbe zavarovalnicam, zavarovalno zastopniškim družbam, zavarovalno posredniškim družbam, zavarovalnim zastopnikom in posrednikom, bankam za opravljanje storitev zavarovalnega posredovanja, Slovenskemu zavarovalnemu združenju, zavarovalnicam v zavarovalniški skupini in pokojninskim družbam. Na ta način država nadzira vstopanje gospodarskih subjektov na zavarovalni trg.
2. AZN je pristojna za pripravo in izdajo podzakonskih predpisov na podlagi ZZavar.
3. Spremlja, zbira in preverja poročila in obvestila zavarovalnic in drugih oseb, ki so po določenih ZZavar oziroma drugih zakonov dolžne poročati oziroma obveščati AZN o posameznih dejstvih in okoliščinah.
4. Opravlja pregled poslovanja zavarovalnic in pokojninskih družb.
5. Izreka ukrepe nadzora po ZZavar.
6. Letno poroča Državnemu zboru republike Slovenije o svojem delu ter o stanju in razmerah na področju zavarovalništva.
7. Sodeluje z drugimi domačimi in tujimi nadzornimi organi.
8. Z uveljavitvijo Zakona o preprečevanju pranja denarja je tudi dolžna poročati Uradu republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja vsak sum, ki ga je ugotovila pri izvajanju nadzora nad poslovanjem zavarovalnic.

Na podlagi zgoraj naštetih nalog AZN lahko povzamem še pristojnosti, v okviru katerih izvaja svoje naloge (Ivanjko, 1999, str. 101):

- v postopku ustanavljanja zavarovalnic ter družb, ki opravljajo druge zavarovalne posle,
- v postopku registracij podjetnikov posameznikov, ki se ukvarjajo z drugimi zavarovalnimi posli,
- pri kontroli poslovnih knjig in letnega poročila,
- pri finančnem poslovanju,
- pri prenehanju zavarovalnic.

4.4. Poročanje AZN Državnemu zboru ter nadzor s strani Računskega sodišča

4.4.1. Poročila Državnemu zboru

Kljub samostojnosti pri svojem delu je AZN na podlagi 249. in 250. člena ZZavar dolžna poročati Državnemu zboru in mu do 30. junija tekočega leta posredovati Poročilo o stanju na področju zavarovalništva in Poročilo o delu AZN.

4.4.1.1. Poročilo o stanju na področju zavarovalništva

To poročilo mora obsegati podatke o obsegu zavarovalnih poslov po zavarovalnih vrstah. Njegova vsebina je razdeljena po poglavjih (Interna gradiva AZN, 2001):

- uvod,
- zakonodajni okvir,
- struktura slovenskega zavarovalnega trga glede na vrste in osnovne oblike zavarovanj,
- struktura zavarovalnega trga glede na deleže zavarovalnic,
- izidi poslovanja zavarovalnic in pozavarovalnic,
- bilance stanja zavarovalnic in pozavarovalnic,
- kazalci poslovanja,
- zavarovalno-tehnične rezervacije,
- naložbe kritnega premoženja in kritnih skladov zavarovalnic in pozavarovalnic,
- obvladovanje tveganj – kapitalna ustreznost zavarovalnic.

4.4.1.2. Poročilo o delu AZN

V njem so opisane naloge, ki jih je AZN izvedla v posameznem letu, katere podzakonske predpise ter dovoljenja in soglasja je izdala, kako se je financirala in nad katerimi zavarovalnicami in drugimi subjekti je izvajala nadzor.

Prvo poročilo je bilo narejeno za leto 2000, saj je šele v tem letu začela z delom. To poročilo je polletno poročilo, ker zajema podatke za obdobje od prvega junija pa do konca leta, v nekaterih primerih pa so vključeni podatki, ki se nanašajo na obdobje pred prvim junijem ali pa segajo že v leto 2001. Npr. v primeru, ko je smiselno zaradi celovitejšega poročanja o dejstvih in dogodkih, ki se nanašajo na njeno delo to omeniti. Prvo celoletno poročilo pa je bilo sestavljeno za leto 2001.

Leto 2000 je bilo tako za zavarovalnice kot za AZN prehodno obdobje. Zavarovalnice so se morale uskladiti z novim ZZavar, AZN pa je imela od ustanovitve pa do konca leta največ dela s sestavljanjem, vzpostavitvijo notranje organizacije, pripravo podzakonskih predpisov, pridobivanjem kadrov ter licenciranjem pokojninskih družb in članov uprave.

Poleg navedenih poročil mora AZN sestaviti letni obračun za prejšnje leto ter finančni načrt za tekoče leto. Letni obračun mora pregledati pooblaščen revizor, oba pa mora najkasneje do 31.

marca tekočega leta sprejeti Strokovni svet ter ga v roku desetih dni po sprejemu skupaj z revizorjevim poročilom dostaviti Ministrstvu za finance, Vlada pa mora po pregledu izreči soglasje. Dokler AZN ne sprejme finančnega načrta, se financiranje izvaja po sklepu o začasnem financiranju, ki ga sprejme Strokovni svet.

4.4.2. Nadzor s strani računskega sodišča

Računsko sodišče preverja, ali AZN s svojimi sredstvi ravna gospodarno, učinkovito ter v skladu z zakoni in to kakšna je njihova namembnost, vsako leto pa mora predložiti Državnemu zboru letno poročilo o svojem delu. Izdati mora tudi poročilo o opravljenih revizijah, ki jih sproti objavlja na svoji spletni strani.

Računsko sodišče je najvišji organ kontrole državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe v Republiki Sloveniji. Aktov, s katerimi izvršuje svoje revizijsko pristojnost, ni dopustno izpodbijati pred sodišči niti pred drugimi državnimi organi.

Pri izvajanju revizij uporablja revizijske standarde, ki jih je junija 1992 sprejela Mednarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucij (INTOSAI), evropske smernice za izvajanje mednarodnih revizijskih standardov INTOSAI in mednarodne standarde revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju, ki jih sprejema Mednarodno združenje računovodij (Napotilo za izvajanje revizij, Uradni list RS, št. 41/01).

Na podlagi Zakona o računskem sodišču (Uradni list RS, št.11/01) ter v skladu s sklepi, ki jih je sprejel senat računskega sodišča, je takratni generalni državni revizor izdal Revizijsko poročilo o pravilnosti poslovanja AZN v letih 2000 in 2001. Sklep o izvedbi revizije je bil izdan 2. aprila 2002, njen cilj pa izrek mnenja o resničnosti in popolnosti računovodskih izkazov za omenjeni leti ter o skladnosti poslovanja AZN s predpisi, ki jih mora spoštovati kot pravna oseba javnega prava.

V prvem delu so izrek mnenja oprli na revizijsko poročilo zunanjega revizorja, v drugem delu pa so preizkus pravilnosti izvedli sami s preizkušanjem podrobnosti podatkov v poslovnih knjigah, za kar so uporabili primerno velik vzorec. Tega so določili z metodo vzorčenja po denarni enoti, kjer so v populacijo zajeli odhodke v letu 2001. Pridobivanje in odtujitev opredmetenih osnovnih sredstev, pogodbe o delu in druge pogodbe za opravljanje storitev ter najemnine pa so pregledali v celoti.

S takšnim revizijskim pristopom so pridobili ustrezne in zadostne dokaze, da so v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja podali mnenje o računovodskih izkazih AZN in skladnosti njenega poslovanja s predpisi.

Po opravljenem pregledu je računsko sodišče izreklo mnenje. O prvem delu revizije je izreklo pozitivno mnenje, ker so računovodski izkazi podajali resnično in popolno sliko finančnega

stanja AZN ter so bili sestavljeni v skladu z Zakonom o računskem sodišču in drugimi ustreznimi predpisi ter usmeritvami.

O drugem delu revizije pa je računsko sodišče izreklo mnenje s pridržkom, ker AZN ni v celoti spoštovala predpisov, ki določajo poslovanje AZN kot pravne osebe in posrednega uporabnika proračuna.

Razkrite nepravilnosti so bile odpravljene oziroma sprejeti ustrezni popravljalni ukrepi že med revizijskim postopkom (Revizijsko poročilo o pravilnosti poslovanja AZN v letih 2000 in 2001).

5. POSTOPEK OPRAVLJANJA NADZORA

Zavarovalnice morajo poslovati v skladu z zakoni ter predpisi, ki veljajo zanje. Da tega ne bi kršile, jih druge institucije nadzirajo, pa še same imajo organizirano notranjo kontrolo oziroma revizijo. V nadaljevanju je opisano, kako dejansko poteka nadzor od same vročitve zahteve za pregled poslovanja, pregleda poslovanja, pa do izrekanja ukrepov nadzora. Pri tem se nanašam na AZN.

Subjekt nadzora je lahko oseba, zaposlena v zavarovalnici ter člani uprave, lahko je tudi pravna oseba, ki je povezana z zavarovalnico, če je to potrebno za pridobitev celotne slike poslovanja zavarovalnice.

5.1. Področja državnega nadzora ter pooblaščen osebe za opravljanje nadzora

Iz prejšnjega poglavja je razvidno, da ima AZN kar širok spekter nalog in pristojnosti, ki jih lahko združimo v naslednja področja nadzora (Ivanjko, 1999, str. 99):

- cenovna politika (skladnost zavarovalnih vrst, zavarovalnih pogojev in zavarovalnih cenikov),
- finančna trdnost zavarovalnice (oblikovanje osnovnega kapitala zavarovalnice, oblikovanje predpisanih zavarovalno-tehničnih rezervacij, določanje solventnostne meje, opredelitev garancijskega sklada, nalaganje lastnih virov sredstev, zavarovalno-tehnične rezervacije),
- ločenost zavarovalnih poslov (ločeno izkazovanje podatkov po posameznih zavarovalnih poslov v poslovnih knjigah in poročilih),
- notranji nadzor in kontrola (obveznost notranjega nadzora in vloga aktuarja),
- kadrovska, tehnična in organizacijska usposobljenost za opravljanje zavarovalne dejavnosti (nadzor nad strokovno izobrazbo vodilnih članov uprave, lastniška sestava osnovnega kapitala in medsebojne povezave med delničarji),
- varstvo domačih zavarovalnic (omejitve možnosti poslovanja tujih zavarovalnic v Republiki Sloveniji).

AZN oziroma njen direktor pooblasti osebo, tako imenovano inšpektor AZN. Ta oseba je zadolžena za opravljanje nadzora nad poslovanjem zavarovalnice, pri izvajanju posameznih

nalog pa ji lahko pomaga pooblaščen revizor ali druge strokovne osebe, ki imajo enake pristojnosti kot inšpektor. Tudi te mora pooblastiti direktor AZN.

5.2. Poročanje AZN

AZN določi točno vsebino in obliko poročil, ki jih mora dostaviti vsaka zavarovalnica. AZN mora obveščati o zavarovalnih pogojih, premijskih cenikih ter tiskovinah, ki jih uporablja pri svojem poslovanju. Redno poročanje kot tudi poročanje na zahtevo AZN je zelo pomembna sestavina nadzora. ZZavar določa okoliščine, o katerih mora zavarovalnica obveščati AZN (176. člen, ZZavar, 2000):

- razrešitvi in imenovanju članov uprave,
- naložbah na podlagi katerih je zavarovalnica posredno ali neposredno pridobila,
- kvalificiran delež v drugi pravni osebi in o vsaki nadaljnji naložbi v to pravno osebo,
- pomembnejših spremembah v strukturi kapitala,
- drugo.

Uprava zavarovalnice mora AZN nemudoma obvestiti v naslednjih nujnih primerih (176. člen, ZZavar, 2000):

- če je ogrožena likvidnost ali solventnost zavarovalnice⁵,
- če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov,
- če se finančni položaj zavarovalnice spremeni tako, da zavarovalnica ne dosega predpisanega minimalnega kapitala.

5.2.1. Letno poročilo zavarovalnice

Letno poročilo obsega računovodske izkaze (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz posredno ugotovljenega finančnega izida, izkaz gibanja kapitala), pojasnila k računovodskim izkazom ter poslovno poročilo (poročilo o poslovanju zavarovalnice za poslovno leto ter izbrani kazalniki poslovanja). Sestavljeno mora biti po določilih Zakona o gospodarskih družbah, Slovenskih računovodskih standardih ter Sklepa o letnem poročilu zavarovalnic (Uradni list RS, št. 8/01).

Zavarovalnice morajo letna poročila sestavljati za poslovno leto, ki je enako koledarskemu. Temu poročilu morajo predložiti še poročilo pooblaščenega aktuarja, ki vsebuje njegovo mnenje ali je zavarovalnica izračunavala premije in zavarovalno-tehnične rezervacije v skladu s predpisi.

5.3. Vročenje zahteve oziroma spisa za opravljanje nadzora

Postopek se začne z vročitvijo spisa oziroma zahteve za pregled poslovanja, ki je lahko osebna, nadomestna osebna in posredna vročitev (296. - 298. člen, ZZavar, 2000).

⁵ Likvidnost pomeni, da je zavarovalnica v vsakem trenutku sposobna pravočasno izpolnjevati svoje tekoče obveznosti, solventnost pa je v bistvu likvidnost na dolgi rok (trajna sposobnost izpolnjevanja obveznosti).

Pri osebni vročitvi se spis izroči osebi, ki je subjekt nadzora ali pa osebi, ki je zadolžena za sprejem spisa. Do nadomestne osebne vročitve pride v primeru, ko se osebne vročitve ne da opraviti, je pa potrebna. V tem primeru se spis ponovno vrne AZN, prejemniku pa se pusti pisno sporočilo. Posredna vročitev je takrat, ko se osebne vročitve ne da opraviti in je tudi ni potrebno opraviti. Vročevalec ravno tako pusti sporočilo, s tem pa se šteje, da je bila vročitev izvršena.

Zahteva za pregled poslovanja mora biti izročena najmanj osem dni pred začetkom pregleda, in sicer zato, da lahko subjekt nadzora pripravi vso potrebno dokumentacijo, ki je navedena v zahtevku. Kljub temu pa lahko inšpektor že med samim postopkom opravljanja pregleda zahteva dodatno dokumentacijo. Če pa inšpektor meni, da cilj nadzora ne bi bil dosežen na običajen način, lahko subjektu nadzora izroči zahtevek za nadzor isti dan, ko začne s pregledom poslovanja, brez predhodne najave.

5.4. Pregled poslovanja zavarovalnice

Subjekt nadzora mora biti inšpektorju popolnoma na razpolago ter mu omogočiti nemoteno delo in zagotoviti ustrezen prostor ter pripomočke za opravljanje nadzora. Posredovati mu mora poslovne knjige, vso poslovno dokumentacijo ter vse evidence, za katere zakon določa, da so predmet nadzora. Po potrebi mora zagotoviti tudi računalniške izpiske. Posredovati mu mora vse informacije, ki bi mu lahko koristile pri izvajanju nadzora ter pri presoji ali zavarovalnica spoštuje zakone ter zakonske predpise. Zato mora biti v času, ko inšpektor pregled izvaja, prisotna ena ali več oseb, ki jih subjekt nadzora pooblasti, da lahko dajejo inšpektorju potrebna pojasnila.

Inšpektor postavlja veliko zahtev pri pregledu poslovanja zavarovalnice, pri tem pa mora tudi sam spoštovati pravila, ki mu jih postavljata AZN ter ZZavar. Poleg tega ne sme ovirati poslovanja zavarovalnice oziroma ga lahko samo toliko, kolikor je nujno za opravljanje nadzora (303. člen, ZZavar, 2000).

5.5. Izrekanje ukrepov nadzora

Pregledu poslovanja sledi naslednja naloga AZN, t.j. izrekanje ukrepov nadzora. AZN ima na razpolago kar šest ukrepov, ki jih lahko izreče po uradni dolžnosti ali pa na predlog člana uprave ali nadzornega sveta.

5.5.1. Ukrep odprave kršitev

Če inšpektor pri opravljanju pregleda ugotovi kakšne kršitve zakona ali podzakonskih predpisov, izda odredbo odprave kršitve ter rok za odpravo kršitev. Vsaka odredba mora biti obrazložena ter vsebovati določene sestavine (308. - 309. člen, ZZavar, 2000).

Ko zavarovalnica prejme to odredbo, mora v določenem roku odpraviti kršitev ter AZN posredovati poročilo, v katerem so opisani ukrepi za odpravo kršitev. Poleg tega mora priložiti

tudi dokaze in dokumente, iz katerih je razvidno, da so bile kršitve res odpravljene. AZN lahko od pooblaščenega revizorja zahteva, da preveri ali so bile kršitve res odpravljene ter da ji priloži njegovo pozitivno poročilo skupaj s poročilom o odpravi kršitev.

Če iz poročila in priloženih dokazov izhaja, da so kršitve res odpravljene, potem AZN izda odločbo, da so bile kršitve odpravljene. AZN ne izda odločbe o odpravi kršitev če (180. člen, ZZavar, 2000):

- je poročilo nepopolno in iz njega ni razvidno, da so bile kršitve odpravljene, zavarovalnici naloži odredbo za dopolnitev poročila ter rok dopolnitve,
- se želi sama prepričati, da so bile kršitve res odpravljene, opravi pred izdajo odločbe ponoven pregled poslovanja v tolikšnem obsegu, kolikor je potrebno, da se prepriča o odpravi kršitve (ni potreben ponovni celotni pregled poslovanja).

Tudi AZN ima določene roke, ki jih mora spoštovati. Odločbo o odpravi kršitev mora izdati v 30-ih dneh po prejemu poročila o odpravi kršitev, sicer se šteje, da je bila kršitev odpravljena (četudi dejansko ni bila).

Zavarovalnica oziroma subjekt nadzora ima možnost ugovora proti odredbi. Tega mora vložiti v roku 8-ih dni od dneva izdaje odredbe o odpravi kršitev, priloženi pa morajo biti tudi dokazi, ki potrjujejo njegove trditve. AZN se mora v roku 15-ih dni od prejema ugovora odločiti ali ga zavrne, sprejme, spremeni ali celo razveljavi odredbo o odpravi kršitev. Odločitev je odvisna od razlogov, ki so podani v ugovoru (311. - 313. člen, ZZavar, 2000).

5.5.2. Odreditev dodatnih ukrepov

V primeru, da zavarovalnica huje krši pravila o obvladovanju tveganj, lahko AZN odredi dodatne ukrepe. Hujše kršitve so navedene v 181. členu ZZavar, kjer so navedeni tudi dodatni ukrepi.

Če zavarovalnica krši pravila o obvladovanju tveganj, ji AZN odredi le odpravo kršitev, če pa so te kršitve hujše, ji lahko tudi prepove opravljanje določenih vrst izplačil oziroma izplačil določenim osebam ali celo sklepanje novih zavarovalnih pogodb v določenih ali celo vseh zavarovalnih vrstah. V nekaterih primerih lahko AZN naloži nadzornemu svetu zavarovalnice, da razreši enega ali več članov uprave ter imenuje nove.

5.5.3. Odvzem dovoljenja

AZN začne postopek za odvzem dovoljenja (182. člen, ZZavar, 2000):

- če je bilo dovoljenje pridobljeno z navajanjem neresničnih podatkov,
- če je AZN zavarovalnici odredila dodatni ukrep razrešitve člana oziroma članov uprave in imenovanje novega oziroma novih članov uprave, nadzorni svet pa v roku, ki je določen za izvršitev dodatnega ukrepa, tega ni storil oziroma če tudi novo imenovani člani uprave v roku

dveh mesecev od imenovanja niso zagotovili odprave kršitev oziroma izvršitev dodatnih ukrepov,

- če so podani razlogi za odvzem dovoljenja za pridobitev kvalificiranega deleža osebi, ki je neposredno oziroma posredno obvladujoča družba zavarovalnice.

AZN odvzame dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov samo v tistih zavarovalnih vrstah, kjer se pojavijo razlogi za odvzem.

Postopek za odvzem dovoljenja se začne z izdajo Odločbe o začetku postopka za odvzem dovoljenja, ki mora vsebovati razlog za odvzem dovoljenja ter druge sestavine, določene v ZZavar (317. člen, ZZavar, 2000).

Tudi pri tej odredbi je možna pritožba. V njej mora subjekt nadzora navajati dejstva, na podlagi katerih je odredba neutemeljena, in dokaze o svojih trditvah, ki jih mora predložiti v določenem roku.

Ko AZN prejme pritožbo, se mora odločiti ali bo postopek za odvzem dovoljenja ustavila, odvzela dovoljenje ali bo odvzela dovoljenje pogojno. Pri pogojnem odvzemu dovoljenja ima zavarovalnica na razpolago določen čas, od 6 do 12 mesecev. Ta čas se imenuje preizkusna doba. Odvzem dovoljenja se ne bo izvršil, če zavarovalnica v preizkusni dobi ne bo storila nove kršitve, ki bi lahko bila razlog za odvzem dovoljenja in če bo v določenem roku odpravila kršitev oziroma dodatne ukrepe, zaradi katerih ji je bil izrečen pogojni odvzem dovoljenja. V nasprotnem primeru AZN prekliče pogojni odvzem.

5.5.4. Imenovanje izredne uprave

To je eden najhujših posegov v avtonomijo zavarovalnic in njenih lastnikov. Z dnem, ko AZN izda odločbo o izredni upravi, prenehajo vse pristojnosti in pooblastila članov uprave in nadzornega sveta ter skupščine zavarovalnice⁶. Z imenovanjem izredne uprave prenehajo tudi vse ugodnosti oziroma bonitete, ki jih imajo tako člani uprave kot drugi delavci v zavarovalnici. AZN prične z izvrševanjem vseh pristojnosti nadzornega sveta, pridobi pa tudi pravico posredovanja navodil za vodenje poslov zavarovalnice izrednemu upravitelju.

Za tako strikten ukrep se AZN odloči v naslednjih primerih (185. člen, ZZavar, 2000):

- če je zavarovalnici odredila dodatne ukrepe in jih ta v rokih, določenih za izvajanje dodatnih ukrepov, ni pričela izvajati oziroma jih ni izvedla,
- če zavarovalnica kljub izvedenim dodatnim ukrepom ne dosega minimalnega kapitala,
- če bi nadaljnje poslovanje zavarovalnice lahko ogrozilo njeno likvidnost oziroma solventnost oziroma varnost zavarovancev.

⁶ Če AZN oceni, da je za zagotovitev ekonomske stabilnosti zavarovalnice (minimalnega kapitala) potrebno povečati osnovni kapital z novimi denarnimi vložki, izredna uprava skliče skupščino delničarjev ter predlaga sprejem takšnega sklepa. V tem primeru skupščina ohrani svoje pristojnosti.

V odločbi o izredni upravi AZN določi rok trajanja izredne uprave, ki ni daljši od enega leta, dva ali več izrednih upraviteljev, ki so člani izredne uprave ter vrsto in obseg poslov, ki jih opravlja posamezni izredni upravitelj. Odločba o izredni upravi se vedno vpiše v sodni register.

V času trajanja izredne uprave vodijo posle zavarovalnice upravitelji izredne uprave. Člani uprave morajo izredni upravi omogočiti dostop do vse dokumentacije, pripraviti poročilo o predaji poslov, jim posredovati vsa pojasnila oziroma dodatna poročila o poslovanju zavarovalnice, izredni upravitelj pa ima pravico, da po svoji presoji odstrani osebo, ki ga ovira pri delu.

Kljub temu izredna uprava nima čisto prostih rok pri vodenju poslov zavarovalnice. AZN mora najmanj vsake tri mesece izročiti poročilo o finančnem stanju in pogojih poslovanja zavarovalnice v izredni upravi, po devetih mesecih pa mora temu poročilu dodati še oceno ekonomske stabilnosti zavarovalnice ter oceno možnosti za nadaljnje poslovanje zavarovalnice. Naloga AZN pa je, da v enakih časovnih presledkih ocenjuje rezultate izredne uprave.

Končno oceno rezultatov, ki je lahko pozitivna ali negativna, mora AZN sestaviti v treh mesecih od prejema ocene ekonomske stabilnosti in oceniti možnosti za nadaljnje poslovanje zavarovalnice.

AZN lahko oceni, da:

- a) se je finančno stanje zavarovalnice izboljšalo, da je dosegla minimalni kapital in redno izpolnjuje svoje dospelosti, potem izda odločbo o prenehanju izredne uprave in odpokliče izredne upravitelje,
- b) se finančno stanje zavarovalnice ni izboljšalo, da ni dosegla minimalnega kapitala in ni sposobna tekoče izpolnjevati dospelih obveznosti, lahko AZN:
 - izda odločbo o začetku likvidacije oziroma o ugotovitvi pogojev za začetek stečaja zavarovalnice,
 - izda odločbo o podaljšanju izredne uprave za največ 6 mesecev, če ni pogojev za začetek stečaja in če oceni, da bo zavarovalnica v tem času dosegla zahteve glede minimalnega kapitala, določene v ZZavar.

5.5.5. Prisilna likvidacija

V prejšnji točki je že naveden razlog za izdajo odločbe o prisilni likvidaciji. Poleg tega razloga je to lahko še razrešitev člana uprave, odvzem dovoljenja zavarovalnici za opravljanje zavarovalnih poslov in drugi (193. člen, ZZavar, 2000).

AZN mora izdati odločbo o začetku prisilne likvidacije v roku osmih dni, ki začnejo teči različno, odvisno od razloga za prisilno likvidacijo.

Primer:

Razlog je odvzem dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov. Rok za izdajo odločbe v tem primeru začne teči od dneva izdaje odločbe o odvzemu dovoljenja.

Nekatera določila in posledice prisilne poravnave so podobne ukrepu izredne uprave. Tako je vsebina odločbe o začetku prisilne poravnave podobna odločbi o izredni upravi. V njej AZN imenuje dva ali več likvidacijskih upraviteljev ter določi vrsto in obseg poslov, ki jih opravlja posamezni upravitelj. Članom uprave, nadzornega sveta ter skupščini prenehajo vsa pooblastila in pristojnosti (razen nekaterih na podlagi ZGD), namesto njih jih izvršuje AZN. Zavarovalnica ne sme sklepati novih poslov, izjema so tisti, ki so potrebni za unovčenje likvidacijske mase.

5.5.6. Stečaj zavarovalnice

Najprej moram poudariti, da 199. člen ZZavar prepoveduje začetek postopka prisilne poravnave, zato lahko zavarovalnico v primeru večjih kršitev ali finančnih težav doleti prisilna likvidacija ali stečaj.

Razlogi za stečaj temeljijo večinoma na finančni trdnosti zavarovalnice ter njeni plačilni sposobnosti (201. člen, ZZavar, 2000):

- likvidacijski upravitelji ali AZN sama, ugotovijo, da premoženje zavarovalnice ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov zavarovalnice oziroma da so njena likvidna sredstva premajhna, da bi tekoče izplačevala dospelih terjatev upnikov,
- AZN, na temelju poročila izredne uprave, oceni, da se v času njenega trajanja finančno stanje zavarovalnice ni izboljšalo (le-ta ni dosegla minimalnega kapitala) in kljub izredni upravi ni sposobna tekoče izpolnjevati dospelih obveznosti.

Po ugotovitvi razlogov za začetek stečajnega postopka mora AZN stečajnemu sodišču vložiti predlog za njegov začetek, skupaj z odločbo o ugotovitvi pogojev za stečaj. Sodišče mora v treh dneh po prejemu predloga izdati sklep o začetku stečajnega postopka, proti kateremu ni možna pritožba. O začetku postopka pa mora obvestiti tudi zavarovalnico s tako imenovanim oklicem. Oklic je objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, trideseti dan po njegovi objavi prenehajo veljati zavarovalne pogodbe zavarovalnice v stečajnem postopku.

Na predlog AZN imenuje sodišče stečajnega upravitelja, po potrebi tudi kuratorja, ki ščiti interese upravičencev iz življenjskih, nezgodnih in zdravstvenih zavarovanj.⁷ V imenu in za račun upravičencev uveljavlja zahtevke iz zavarovalnih pogodb do zavarovalnice v stečaju, pri tem pa je samostojen do določene meje. Prijavljeni so vsi tisti zahtevki, ki so razvidni iz poslovnih knjig zavarovalnice. Pred prijavo zahtevkov se mora posvetovati z upravičenci, ki imajo kot stečajni upniki pravico vpogleda v knjige ter zapisnike zavarovalnice v stečaju in seznam vrednosti matematične rezervacije (Mežnar, 1994, str. 33). Tisti dan, ko se začne stečajni postopek, pridobijo ti upravičenci ločitveno pravico pri premoženju kritnega sklada za poplačilo

⁷ Le za tista zdravstvena zavarovanja, za katera se uporabljajo podobne verjetnostne tabele in izračuni kot pri življenjskih zavarovanjih.

terjatev iz navedenih zavarovanj.⁸ Stečajni upravitelj mora sodišču poročati, kako poteka postopek, sodišče pa mora ta poročila posredovati AZN. Pri tem stečajni upravitelj in kurator medsebojno sodelujeta.

Poplačilo terjatev je dvoje vrst (208. - 214. člen, ZZavar, 2000):

- prednostno poplačilo terjatev iz zavarovalnih pogodb,
- za poplačilo terjatev iz tistih vrst zavarovanj, za katere je potrebno oblikovati matematične rezervacije, veljajo posebne določbe (življenjska, nezgodna, zdravstvena zavarovanja).

ZZavar pa ne določa, kaj storiti v primeru, ko stečajna masa ne zadostuje za poplačilo vseh terjatev zavarovancev. Zato bi moral biti zavarovalni nadzor tako organiziran, predvsem pa učinkovit, da do stečaja sploh ne bi prišlo, ker lahko povzroči nezaupanje v zavarovalne ustanove.

Zaradi tega so nekatere države uvedle poseben sistem varstva zavarovancev, kjer zavarovalnice:

- že vnaprej plačujejo prispevke za določene vrste zavarovanj (v primeru stečaja bo tako imela dovolj sredstev za poplačilo terjatev),
- po uvedbi stečaja morajo sodelovati pri plačilu terjatev, za katere ne zadošča stečajna masa.

6. FINANČNI NADZOR ZAVAROVALNIC

Ena izmed pomembnejših nalog nadzornega organa je skrb za varnost zavarovancev. To doseže tako, da ugotavlja ali imajo zavarovalnice finančne težave, katerih posledica bi lahko bila nelikvidnost. Zavarovalnica mora poslovati tako, da lahko izpolnjuje vse svoje obveznosti, predvsem tiste iz sklenjenih zavarovalnih pogodb. Če te obveznosti redno izpolnjuje, je deležna zaupanja svojih komitentov.

Pri svojem poslovanju pa se lahko sooča z različnimi tveganji, ki jo lahko vodijo v nelikvidnost. Ta tveganja lahko obvladuje na različne načine (110. - 138. člen, ZZavar, 2000):

- s kapitalsko ustreznostjo (minimalni in zajamčeni kapital),
- z ustreznimi zavarovalno-tehničnimi rezervacijami,
- s kritnim premoženjem, kritnim skladom ter njunim primernim nalaganjem,
- s pozavarovanjem in sozavarovanjem,
- z upravljanjem likvidnosti.

O teh postavkah morajo zavarovalnice poročati AZN. V primerjavi z ZZav je to poročanje pogostejše, in sicer kvartalno, ne pa samo letno. Poročati morajo o višini kapitala, kapitalskih zahtevah, kapitalski ustreznosti, višini zavarovalno-tehničnih rezervacij, vrednosti kritnega premoženja, vrsti, razpršenosti, usklajenosti in lokalizaciji naložb kritnega premoženja in kritnih skladov. Obrazci, ki jih zavarovalnica pošlje AZN, morajo biti na papirju ter v elektronski obliki.

⁸ Višina terjatev in kritnega sklada se ugotavlja na dan začetka stečajnega postopka.

6.1. Kapitalska ustreznost

Zavarovalnica mora vedno razpolagati z ustreznim kapitalom. Ta je odvisen od vrste in obsega zavarovalnih poslov, ki jih opravlja, ter tveganj, ki jim je pri opravljanju zavarovalnih poslov izpostavljena. To je kapitalska ustreznost.

Ko govorimo o kapitalski ustreznosti, moramo razlikovati med minimalnim in zajamčenim kapitalom, ki sta v ZZav poimenovana z izrazoma solventna meja ter garancijski sklad. AZN podrobneje predpiše, kako se upošteva posamezne postavke pri izračunu kapitalske ustreznosti, lastnosti in vrste teh postavk ter pravila za izračun minimalnega kapitala. Določi tudi metodologijo, na podlagi katere mora zavarovalnica izkazovati izpolnjevanje kapitalskih zahtev in kapitalske ustreznosti.

6.1.1. Minimalni kapital

AZN je izdala sklep o izračunu minimalnega kapitala ločeno za zavarovalne posle v skupini premoženjskih zavarovanj, v skupini življenjskih zavarovanj ter za kompozitne⁹ zavarovalnice.

a) Zavarovalni posli v skupini premoženjskih zavarovanj

Kapital mora biti najmanj enak kapitalskim zahtevam, izračunanim s pomočjo enega od dveh količnikov, in sicer s tistim pri katerem so kapitalske zahteve višje. Omenjena količnika sta premijski in škodni količnik (110. člen, ZZavar, 2000). Postopek izračuna obeh količnikov se ne razlikuje od postopka izračuna solventne meje, razlika je le v zneskih, ki pri obeh metodah ločujeta uporabo različnega koeficienta pri izračunu kapitalskih zahtev (Prešeren, 2002, str. 11). Zavarovalnica mora sestaviti in predložiti AZN pomožni obrazec POM, obrazec MKP za zavarovalno skupino premoženjskih zavarovanj in izkaz zahtevanega minimalnega kapitala na obrazcu MK (Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, 2001).

b) Zavarovalni posli v skupini življenjskih zavarovanj

Kapital mora biti najmanj enak kapitalskim zahtevam, ki so izračunani kot vsota dveh rezultatov. Pri prvem se za izračun uporabljajo matematične rezervacije v različnih kombinacijah in razmerjih ter z upoštevanjem zakonsko določenih koeficientov. Pri drugem pa se izračun opravi le v primeru, če tvegani kapital ni negativen.¹⁰ Tudi za ta izračun se uporabi tvegani kapital v različnih kombinacijah in z upoštevanjem zakonsko določenih količnikov. Ne glede na to, kapital ne sme biti nikoli manjši od zajamčenega kapitala (111. člen, ZZavar, 2000). Obrazci, ki jih mora predložiti AZN so POM, MK ter obrazci za skupino življenjskih zavarovanj MKZ-1, MKZ-2 in MKZ-3 (Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, 2001).

⁹ Zavarovalnica, ki opravlja posle v obeh skupinah zavarovanj.

¹⁰ Tvegani kapital je razlika med zavarovalno vsoto za primer smrti in oblikovano matematično rezervacijo.

c) Kompozitna zavarovalnica

Minimalni kapital se izračuna kot seštevek minimalnega kapitala za premoženjska in minimalnega kapitala za življenjska zavarovanja. AZN mora posredovati vse obrazce, ki jih posredujejo zavarovalnice, ki opravljajo posle v skupini premoženjskih in življenjskih zavarovanj (Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, 2001).

V prvem letu poslovanja se kapitalske zahteve zavarovalnice izračunavajo z uporabo premijskega količnika (110. člen, ZZavar, 2000).

6.1.2. Zajamčeni kapital

Zajamčeni kapital mora ob koncu obračunskega obdobja znašati tretjino izračunane kapitalske ustreznosti oziroma minimalnega kapitala in ne sme biti nižji od 320.000.000,00 SIT oziroma od predpisanih zneskov, ki so določeni v ZZavar (112. člen, ZZavar, 2000). Za izračun zajamčenega kapitala je najprej potreben izračun višine kapitalske ustreznosti (glej pgl. 6.1.1., str. 27).

$$ZK = 0,33 \text{ KU} \quad (1)$$

Legenda:

ZK = zajamčeni kapital

KU = kapitalska ustreznost

Zavarovalnica izkaže kapitalsko ustreznost na obrazcu KUS (glej prilogo št. 1) in ga predloži AZN kot sestavni del letnega poročila oziroma v okviru trimesečnih poročil. Da zavarovalnica izpolnjuje zahteve kapitalske ustreznosti, mora razpoložljivi kapital presegati znesek zahtevanega minimalnega kapitala, ki ga ugotovi v skladu s Sklepom o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic (Uradni list RS, št. 3/01). Če je razpoložljivi kapital manjši od zahtevanega minimalnega kapitala, zavarovalnica zahtev ne izpolnjuje, primanjkljaj pa se kaže kot negativni znesek, v obratni situaciji pa je zavarovalnica finančno bolj trdna.

$$RK = TK + DK - \text{nekatere postavke}^{11} \quad (2)$$

Legenda:

RK = razpoložljivi kapital

TK = temeljni kapital

DK = dodatni kapital

Razpoložljivi kapital se lahko izračuna tudi v odstotkih (Navodilo za izračun kazalnikov, Uradni list RS, št. 36/03).

¹¹ Zakon o zavarovalništvu, 106. – 108. člen

Razpoložljivi kapital v % od minimalnega kapitala zavarovalnice se prikaže ločeno za premoženjska, življenjska in za vsa zavarovanja skupaj.

$$RK (\%) = (\text{razpoložljivi kapital} / \text{minimalni kapital}) * 100 \quad (3)$$

Razpoložljivi kapital v % od zavarovalno-tehničnih rezervacij se prikaže ločeno za premoženjska, življenjska in za vsa zavarovanja skupaj.

$$RK (\%) = (\text{razpoložljivi kapital} / \text{zavarovalno-tehnične rezervacije}) * 100 \quad (4)$$

6.2. Zavarovalno-tehnične rezervacije

Zavarovalnica jih mora oblikovati zato, da lahko krije bodoče obveznosti iz zavarovanja v zvezi z vsemi zavarovalnimi posli, ki jih opravlja, ter zaradi izgub, ki so lahko posledica tveganj, s katerimi se sooča pri opravljanju poslov (113. člen, ZZavar, 2000). Včasih se je namesto izraza rezervacija uporabljal izraz rezerva, vendar je ta manj primeren, ker je rezerva v bistvu del temeljnega kapitala zavarovalnice (Pavliha, 2000, str. 114).

Oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij je določeno v ZZavar, Slovenskih računovodskih standardih ter Sklepu o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij (Uradni list RS, št. 3/01).

6.2.1. Prenosne premije

Pri posameznem zavarovanju se nanaša na del v obračunskem obdobju obračunane premije, ki je opredeljen z razmerjem med časom zagotovljenega zavarovalnega kritja za del zavarovalne dobe po koncu obračunskega obdobja in celotnim časom zavarovalnega kritja. Izračunavajo se za vsako zavarovalno pogodbo posebej.

Te premije mora zavarovalnica oblikovati zato, ker se obračunsko obdobje, razen v izjemnih primerih, ne ujema z obdobjem zavarovalnega kritja. To je razlog, da zavarovalnica del prejete premije v obračunskem obdobju, rezervira za kritje škod po koncu obračunskega obdobja (Bizjak, 2001, str. 12).

6.2.2. Rezervacije za bonuse, popuste in storno

Te rezervacije znašajo toliko kot zneski, do katerih so upravičeni zavarovanci na podlagi:

- pravice do udeležbe pri dobičku iz njihovih zavarovanj oziroma drugih upravičenj na temelju zavarovalne pogodbe (bonusi),
- pravice do delnega znižanja premije (popusti),
- pravice do povrnitve dela premije za neporabljeni čas zavarovanja zaradi predčasnega prenehanja zavarovanja (storno).

Te rezervacije v absolutnem in relativnem znesku v strukturi zavarovateljevih prihodkov ne pomenijo veliko (Bijelić, 1998, str. 264).

6.2.3. Škodne rezervacije

So sredstva, ki so namenjena izplačilu odškodnin. Oblikujejo se v višini ocenjenih obveznosti za nastale prijavljene, nerešene škode, pa tudi za ocenjene obveznosti za že nastale, a še neprijavljene škode. V njihovem izračunu morajo biti vključeni vsi stroški reševanja škodnih primerov.

Obveznosti za že nastale škode zajemajo:

- ocenjene odškodnine,
- ocenjene stroške reševanja škodnih primerov.

Obveznosti za še neprijavljene škode se določajo na podlagi podatkov o tovrstnih škodah v prejšnjih letih. Upošteva se število škod in povprečno priznana odškodnina iz škod, prijavljenih v obračunskem letu in pričakovani razvoj v prihodnosti.

6.2.4. Matematične rezervacije

Te rezervacije morajo oblikovati zavarovalnice, ki sklepajo življenjska zavarovanja. Razčlenjevati jih mora na matematične rezervacije življenjskih zavarovanj, matematične rezervacije zdravstvenih zavarovanj in matematične rezervacije drugih zavarovanj, za katere se uporabljajo podobne verjetnostne tabele in izračuni kot za življenjska zavarovanja.

Po svoji funkciji so podobne hranilnim vlogam. Njihovo bistvo je v tem, da je v času sklenitve zavarovanja za mlado osebo nevarnost smrti v primerjavi z zavarovalno premijo relativno majhna, čez nekaj let pa je ravno obratno.

Zavarovalnica jih mora izračunavati za vsako zavarovanje posebej. Oblikujejo se v višini sedanje vrednosti ocenjenih prihodnjih obveznosti zavarovalnice na osnovi sklenjenih zavarovanj, zmanjšane za sedanjo ocenjeno vrednost prihodnjih premij, ki bodo vplačane. Izračunavajo se z uporabo ustreznega aktuarskega vrednotenja. Opis metod, ki jih pri tem uporablja, mora posredovati AZN v okviru poslovnega poročila.

6.2.5. Izravnalne rezervacije

V zavarovalništvu lahko pride do primera, ko nastane veliko število škod oziroma katastrofalnih škod, kot so potresi, poplave, suše, ... Te škode ne zajamejo samo par ljudi, temveč celo množico oziroma celo področje. Poleg tega presegajo ocene zavarovalnice, ki so služile za podlago pri oblikovanju zavarovalne premije. Da pa bi si zavarovalnica zagotovila kritje tudi tovrstnih škod, oblikuje izravnalne rezervacije, ki se nanašajo na časovno izravnavo neenakomernega odvijanja škodnega dogajanja.

Pod predpostavko, da bi škode v daljšem časovnem obdobju nastajale enakomerno, bi zadoščale rezervacije za prenosne premije in škodne rezervacije. Zato jih zavarovalnice oblikujejo v tistih zavarovalnih vrstah, kjer so značilna znatna nihanja škod in niso izravnana z zavarovalno premijo posameznega leta ali s pozavarovanjem.

Oblikovane so na podlagi odstopanja deleža škod v tekočem obračunskem obdobju od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju. Delež škod je enak razmerju med odhodki za škode ter prihodki za premije, povprečen delež škod pa je enak aritmetični sredini deležev škod v posameznih letih opazovanega obdobja.

Zavarovalnica mora še dodatno povečati (zmanjšati) izravnalne rezervacije, če je delež škod v tekočem letu manjši (večji) od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju. Povečanje (zmanjšanje) se izračuna tako, da se razliko med obema deležema pomnoži z lastnim deležem premije za tekoče leto.

Presežek izravnalnih rezervacij se upošteva kot postavka kapitala in izboljšuje kapitalsko ustreznost zavarovalnic.

6.2.6. Druge zavarovalno-tehnične rezervacije

Te rezervacije se oblikujejo glede na predvidene prihodnje obveznosti in tveganja velikih oziroma katastrofalnih škod. Sem spadajo:

- zavarovanje odgovornosti za jedrsko škodo,
- proizvajalčeva odgovornost za farmacevtske izdelke,
- potres, poplava,
- druge obveznosti in tveganja, v zvezi s katerimi se ne oblikujejo posamezne rezervacije.

Naslednja skupina so posebne rezervacije, ki jih oblikujejo zavarovalnice, ki sklepajo zavarovanja pri katerih zavarovalec prevzema naložbeno tveganje. V te rezervacije se vključujejo le tiste police, katerih vrednost ali donos se določa na podlagi naložb, za katere zavarovalci nosijo tveganje, ali v odvisnosti od določenega indeksa.

6.2.7. Struktura in gibanje zavarovalno-tehničnih rezervacij

Iz priloge 2 je razvidno, da največji delež vseh zavarovalno-tehničnih rezervacij predstavljajo matematične rezervacije (v letu 2002 jih je bilo kar 40%), najmanjši delež pa dosegajo rezervacije za bonuse, popuste in storno (v letu 2002 jih je bilo le slab 1%).

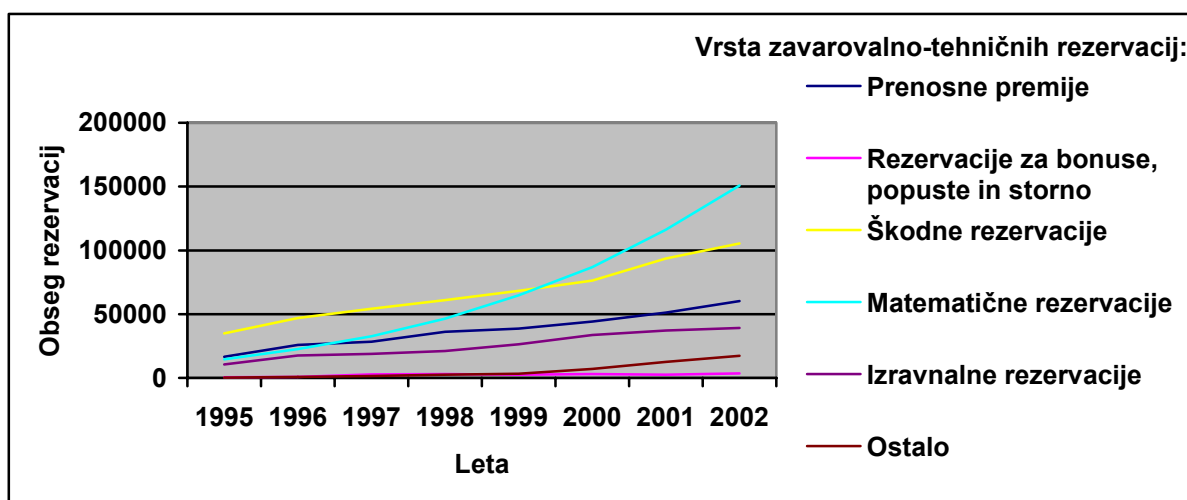
Tabela 2: Zavarovalno-tehnične rezervacije zavarovalnic in pozavarovalnic v obdobju 1995 - 2002 (vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

Vrsta zavarovalno-tehničnih rezervacij	Leta							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prenosne premije	16.653	25.868	28.476	36.214	38.524	44.041	51.193	60.120
Rezervacije za bonuse, popuste in storno	465	688	2.841	3.084	2.569	2.981	2.558	3.391
Škodne rezervacije	34.928	46.885	54.078	61.002	68.185	76.218	93.540	105.445
Matematične rezervacije	14.583	22.538	32.537	46.330	64.714	86.816	116.149	150.928
Izravnalne rezervacije	10.629	17.592	18.734	21.098	26.324	33.519	37.081	39.036
Druge rezervacije ¹²	188	734	1.525	2.588	3.362	7.067	12.656	17.295
Skupaj	77.446	114.305	138.191	170.316	204.502	250.642	313.177	376.215

Vir: Interna gradiva AZN, leta 2000, 2001, 2002.

Iz slike 2 je razvidno, da je v zadnjih osmih letih dosegla največjo povprečno letno rast skupina drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij (skoraj 90%), povprečna letna stopnja rasti matematičnih rezervacij pa je bila 40%. Najnižjo povprečno letno rast pa je dosegla skupina škodnih rezervacij.

Slika 2: Rast zavarovalno-tehničnih rezervacij v obdobju 2000 – 2002

Vir: Interna gradiva AZN, leti 2001, 2002.

6.3. Kritno premoženje, kritni sklad ter njuno nalaganje

6.3.1. Kritno premoženje

Je premoženje zavarovalnice, namenjeno kritju prihodnjih obveznosti iz zavarovanj, ki jih sklepa, in izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz njenih poslov ter v zvezi s katerimi je dolžna oblikovati zavarovalno-tehnične rezervacije (120. člen, ZZavar, 2000).

¹² Druge rezervacije obsegajo rezervacije za jedrske nevarnosti, potres, poplave in drugo (glej pgl. 6.2.6., str.31).

Tabela 3: Poenostavljena bilanca stanja zavarovalnice

Aktiva	Pasiva
Kritno premoženje	Zavarovalno-tehnične rezervacije
Drugo premoženje	Kapital

Vir: Pavliha, 2000, str. 117.

Slika na preprost način prikazuje bilanco stanja zavarovalnice. Kot je razvidno, se zavarovalno-tehnične rezervacije izkazujejo kot obveznosti zavarovalnice do virov sredstev, kritno premoženje pa kot vir sredstev.

Kritno premoženje mora biti oblikovano najmanj v višini zavarovalno-tehničnih rezervacij, ki ga nato locira v različne naložbe. Ko se zavarovalnica odloča o njegovih naložbah, mora upoštevati vse vrste zavarovalnih poslov, ki jih opravlja ter dospelost obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

ZZavar določa vrste naložb, ki ga lahko sestavljajo. Našteti je kar 16 postavk, dve od teh sta bili dodane naknadno. Med njimi so tudi (121. člen, ZZavar, 2000):

- obveznice oziroma drugi dolžniški vrednostni papirji, katerih izdajatelj so Republika Slovenija, Banka Slovenije, države članice Evropske unije ali katere od primerljivih držav OECD oziroma mednarodna finančna organizacija oziroma za katere polno jamči ena od naštetih institucij,
- investicijski kuponi vzajemnih skladov oziroma delnice investicijskih družb, ki svoje premoženje nalagajo izključno v vrednostne papirje, da bi razpršili in omejili tveganja,
- drugo.

Poleg tega so pri nalaganju sredstev omejene v tem smislu, da vrednost posameznih vrst naložb ne sme presegati določenih (predpisanih) odstotkov skupne višine zavarovalno-tehničnih rezervacij, ki so zapisani v ZZavar (glej 122. člen). Naložbe so neomejene le v enem primeru (glej prvo alineo zgornjega odstavka). Prav tako ZZavar določa skupne omejitve¹³. AZN lahko iz določenih razlogov dovoli, da zavarovalnica prekorači omejitve časa, ki ga sama določi.

Pri nalaganju kritnega premoženja mora biti zavarovalnica pozorna še na eno stvar, t.j. njegovo lokalizacijo. To pomeni, da mora pri nalaganju na območju Republike Slovenije, države članice Evropske unije oziroma tuje države upoštevati ali na območju te države krijejo nevarnosti zavarovanja, ki jih sklepa.

Pri nalaganju mora upoštevati tudi določena načela (Mežnar, 1996, str. 188):

- načelo varnosti: zagotovljena mora biti vrnitev naložbe oziroma iste kupne moči vloženega denarja. Je najpomembnejše načelo zavarovalnega nalaganja,

¹³ To so omejitve pri vrednostnih papirjih istega izdajatelja, omejitve kumuliranih vrednosti več vrst naložb in drugo.

- načelo donosnosti oziroma rentabilnosti: zavarovalnica mora doseči čim višji donos svojih naložb. To je tudi v interesu zavarovancev, poleg tega se preprečuje izguba, krepijo se rezerve zavarovalnice in višja donosnost zagotavlja višjo dividendo,
- načelo likvidnosti: zavarovalnica mora razpolagati s takim obsegom sredstev, da lahko takoj in sproti izpolnjuje dospelosti obveznosti. Če tega načela ne upošteva, pomeni, da njeno finančno poslovanje ni v skladu z ZZavar,
- načelo mešanja: to pomeni, da so njene naložbe raznovrstne,
- načelo razpršenosti: pomeni množico posameznih naložb znotraj posamezne vrste naložb.

Zavarovalnica mora paziti tudi na usklajenost naložb v primerih, ko so naložbe izpostavljene tveganju spremembe obrestnih mer, tečajev in drugih tržnih tveganj. Naložbe mora uskladiti s svojimi obveznostmi na podlagi zavarovalnih pogodb, katerih višina je odvisna od naštetih sprememb in ta uskladitev mora biti v višini do 80%. Primer: obveznosti zavarovalnice znašajo 10 mio SIT, glede na pravilo usklajenosti mora biti od tega najmanj 8 mio SIT tolarskih naložb.

6.3.1.1. Struktura in gibanje naložb kritnega premoženja

Iz tabele 4 ter priloge 3, tabela 1, vidimo, da največ naložb kritnega premoženja predstavljajo naložbe v državne vrednostne papirje in vrednostne papirje, za katere jamči država (37,2%) ter bančne depozite (24,2%). Narašča tudi pomen naložb v lastniške in dolžniške vrednostne papirje, ki v letu 2002 skupaj predstavljajo kar 26,9% vseh naložb. Takšna dinamika naložb je zadovoljiva, saj na takšen način lahko zavarovalnice pokrivajo obveznosti zavarovancem iz premoženjskih zavarovanj.

Tabela 4: Struktura naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov v obdobju 1997 – 2002 (vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

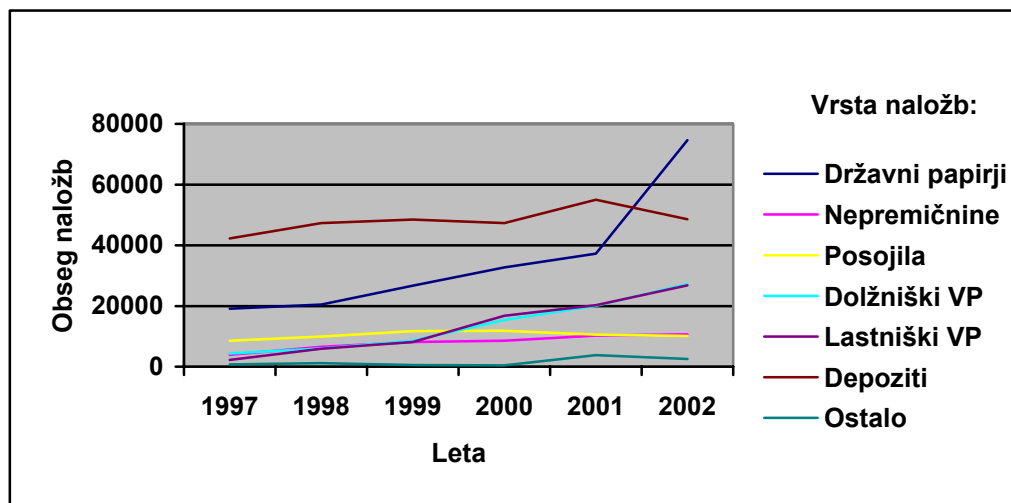
Vrsta naložb	Leta					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Državni papirji in posojila z jamstvom RS	19.061	20.456	26.715	32.676	37.237	74.587
Nepremičnine	3.858	6.539	8.118	8.578	10.189	10.704
Posojila	8.499	9.889	11.724	11.804	10.590	10.159
Dolžniški VP	4.355	6.059	8.546	15.421	20.068	27.177
Lastniški VP	2.264	5.896	8.091	16.808	20.283	26.819
Depoziti v bankah	42.224	47.317	48.451	47.251	54.970	48.549
Druge naložbe	771	1.210	576	450	3.785	2.577
Skupaj	81.032	97.366	112.221	132.988	157.122	200.572

Vir: Interna gradiva AZN, leto 2001 in Poročevalec državnega zbora RS, 2003a, str. 84.

Stanje naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov se je konec leta 2002 v primerjavi z letom 2001 povečalo za 43.450 mio SIT oziroma za 19,1 % realno. Iz slike 3 na 35. strani vidimo, da se naložbe v obliki nepremičnin, bančnih vlog in posojil zmanjšujejo, povečujejo pa se naložbe v državne vrednostne papirje in vrednostne papirje, za katere jamči država, dolžniške

ter lastniške vrednostne papirje. S takšno dinamiko naložb se tudi naložbe domačih zavarovalnic vse bolj približujejo povprečju držav Evropske unije, kjer imajo zavarovalnice največji delež premoženja naloženega v dolžniških in lastniških vrednostnih papirjih.

Slika 3: Rast naložb kritnega premoženja v obdobju 1997 - 2002

Vir: Interna gradiva AZN, leto 2001 in Poročevalec državnega zbora RS, 2003a, str. 84.

6.3.2. Kritni sklad

Je del kritnega premoženja, ki je namenjen kritju obveznosti zavarovalnice iz tistih vrst zavarovanj, za katere je potrebno oblikovati matematične rezervacije (to so življenjska zavarovanja). Sredstva iz tega sklada se lahko uporabi za izplačilo samo tistih terjatev, ki izhajajo iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je bil sklad oblikovan. Zavarovalnica lahko oblikuje več kritnih skladov.

Zavarovalnica mora oblikovati poseben kritni sklad za (Pavliha, 2000, str. 118):

- življenjska zavarovanja, pri katerih zavarovanec ne prevzema naložbenega tveganja,
- življenjska zavarovanja, pri katerih zavarovanec prevzema naložbeno tveganje (razen prenosnih premij, škodnih rezervacij, dodatnih zavarovalno-tehničnih rezervacij za zajamčeno najmanjše izplačilo),
- zdravstvena zavarovanja,
- druge vrste zavarovanj, za katere je potrebno oblikovati matematične rezervacije.

S premoženjem tega sklada se mora upravljati ločeno od premoženja drugih skladov, da ne bi prišlo do zlorab porabe sredstev v neupravičene namene. Njegova vrednost mora biti najmanj enaka višini zahtevanega kritja, ki obsega matematične rezervacije. Zahtevano kritje mora izračunavati ločeno, za vsako od navedenih vrst zavarovanj. Pri zdravstvenem in življenjskem zavarovanju, vključno s tistimi, pri katerih zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, obsega zahtevano kritje poleg matematičnih rezervacij tudi rezervacije za prenosne premije, škodne rezervacije in rezervacije za bonuse in popuste. Če vrednost ni enaka višini zahtevanega kritja,

mora zavarovalnica pridobiti ustrezno premoženje, da uskladi primanjkljaj. Uskladitev naredi konec vsakega trimesečja v okviru poročil AZN.

Razmerje med premoženjem kritnega sklada in zahtevanim kritjem je mogoče prikazati v poenostavljeni bilanci stanja zavarovalnice, ki sklepa zavarovanja v zavarovalni vrsti življenjskih in zdravstvenih zavarovanj, za katera je treba oblikovati matematične rezervacije in mora zato oblikovati dva kritna sklada.

Tabela 5: Poenostavljena bilanca stanja zavarovalnice

Aktiva	Pasiva
Kritni sklad 1 (življenjska zavarovanja)	Zahtevano kritje za življenjska zavarovanja (matematične rezervacije + druge zavarovalno-tehnične rezervacije)
Kritni sklad 2 (zdravstvena zavarovanja)	Zahtevano kritje za zdravstvena zavarovanja (matematične rezervacije)
Drugo kritno premoženje	Druge zavarovalno-tehnične rezervacije za zdravstvena zavarovanja
Drugo premoženje	Kapital

Vir: Pavliha, 2000, str. 119.

Naložbe se oblikujejo in usklajujejo kot pri kritnem premoženju, razlika je v omejitvah, ki veljajo ločeno za vsak oblikovan kritni sklad.

Zavarovalnica mora premoženje kritnega sklada ločiti od drugega premoženja (131. - 133. člen, ZZavar, 2000):

- naložbe v vrednostne papirje tako, da za vsak kritni sklad, ki ga uporablja, odpre poseben račun vrednostnih papirjev, na katerem se ločeno vodijo stanja vrednostnih papirjev kritnega sklada,
- naložbe v bančne denarne depozite oziroma posojila tako, da pogodbo sklene v svojem imenu in za račun kritnega sklada. Iz pogodbe mora biti razvidno, da je sklenjena za račun kritnega sklada,
- za vsak kritni sklad mora zavarovalnica opreti poseben denarni račun, preko katerega sprejema vplačila in opravlja izplačila iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je bil kritni sklad oblikovan.

6.3.2.1. Struktura in gibanje naložb kritnega sklada

Iz priloge 3, tabela 2, je razvidno, da v strukturi naložb kritnih skladov ravno tako prevladujejo naložbe v državne vrednostne papirje in vrednostne papirje, za katere jamči država (49,8%), dolžniške vrednostne papirje (25,8%) in bančne vloge (16,7%), najmanjši delež pa predstavljajo nepremičnine, posojila ter druge naložbe (manj kot 1%).

Iz slike 4 na 38. strani vidimo gibanje naložb kritnega sklada. Naložbe v obliki nepremičnin, posojil in bančnih depozitov se postopoma zmanjšujejo, medtem ko ostale vrste naložb rastejo.

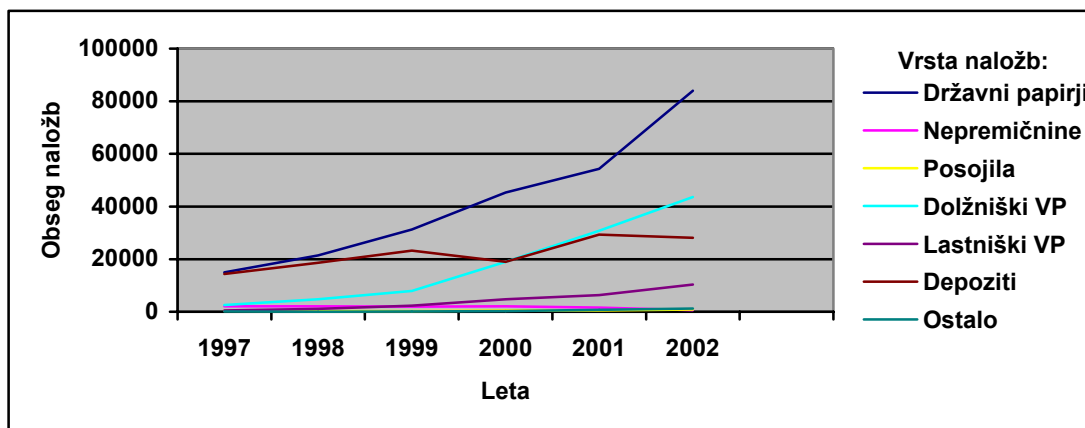
Tabela 6: Struktura naložb kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002 (vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

Vrsta naložb	Leta					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Državni papirji in posojila z jamstvom RS	15.011	21.470	31.264	45.298	54.346	83.995
Nepremičnine	2.030	2.014	1.930	2.060	1.560	608
Posojila	425	304	300	460	470	904
Dolžniški vrednostni papirji	2.519	4.739	7.907	19.033	30.861	43.558
Lastniški vrednostni papirji	465	1.098	2.311	4.811	6.385	10.321
Depoziti v bankah	14.417	18.646	23.231	19.058	29.407	28.185
Druge naložbe	147	1	71	232	753	1.250
Skupaj	35.014	48.272	67.014	90.952	123.782	168.821

Vir: Interna gradiva AZN, leto 2001 in Poročevalec državnega zbora RS, 2003a, str. 84.

Stanje naložb kritnih skladov se je konec leta 2002 v primerjavi s predhodnim letom povečalo za 45.039 mio SIT, kar je 27,2 % realno. Iz priloge 4, tabela 1, je razvidno, da je pokritost matematičnih rezervacij z naložbami kritnih skladov ustrezna, kar pomeni, da je segment življenjskih zavarovanj v zavarovalništvu kot celoti saniran in da je postal ta del zavarovalne dejavnosti varen. AZN je naložbam kritnih skladov že od začetka posvečala posebno skrb in od zavarovalnic zahtevala, da pri oblikovanju in naložbah kritnih skladov dosledno spoštujejo zahteve in omejitve.

Slika 4: Rast naložb kritnih skladov v obdobju 1997 – 2002

Vir: Interna gradiva AZN, leto 2001 in Poročevalec državnega zbora RS, 2003a, str. 84.

Tabela 7: Naložbe zavarovalnic in pozavarovalnic v obdobju 1995 – 2002 (vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

Naložbe iz naslova	Leta							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prosti lastni viri	6.988	6.226	5.217	8.996	20.198	20.845	/	/
Kritni sklad	15.391	24.581	35.014	48.272	67.014	90.952	123.782	168.821
Kritno premoženje	49.851	62.597	81.032	97.366	112.221	132.988	157.122	200.572
Skupaj	72.230	93.404	121.263	154.634	199.433	244.785	280.904	369.393

Vir: Poročevalec državnega zbora RS, 2003a, str. 83.

V strukturi naložb glede na vir financiranja so se od leta 1995 najbolj povečale naložbe kritnih skladov, ki predstavljajo kar 46% vseh naložb. Nominalna povprečna letna stopnja rasti naložb kritnega sklada je bila v zadnjih osmih letih skoraj 41%, medtem ko so naložbe kritnega premoženja rastle po 22% povprečni letni stopnji. Realno pa so naložbe kritnega sklada v istem obdobju rastle po 30% povprečni letni stopnji rasti, rast kritnega premoženja pa je bila 13-odstotna.

V prilogi 4, tabela 2, je nakazana primerjava drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij (vseh rezervacij razen matematičnih) in vrednosti naložb kritnega premoženja v zadnjih osmih letih. Iz nje je razvidno, da so imele zavarovalnice do leta 2001 primanjkljaj naložb kritnega premoženja, ki je bil v določeni meri posledica tega, da zavarovalnice s temi sredstvi financirajo opredmetena osnovna sredstva za zavarovalno dejavnost in terjatve, deloma pa je bil primanjkljaj posledica popravkov in odpisov vrednosti naložb oziroma izgub v poslovanju, manjši obseg poslovanja pri nekaterih zavarovalnicah in visoki stroški poslovanja. Zaradi tega primanjkljaja imajo zavarovalnice lahko težave pri poravnavanju obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

V letu 2002 pa so zavarovalnice pokrile zavarovalno-tehnične rezervacije z naložbami kritnega premoženja. Pokritost je bila dosežena tudi na račun olajšav, ki jih je AZN v tem letu priznala zavarovalnicam. Dopustila jim je, da, poleg naložb, upoštevajo tudi terjatve do zavarovancev premoženjskih zavarovanj z rokom zapadlosti do 30 dni in terjatve za obračunane obresti od naložb v obveznice in druge dolžniške vrednostne papirje ter bančne depozite.

6.4. Pozavarovanje

Pozavarovanje v bistvu pomeni zavarovanje zavarovalnic na višji ravni. Z njim zavarovalnica krije tisti del v zavarovanje prevzetih nevarnosti, ki po tabelah maksimalnega kritja presegajo lastne deleže v izravnavanju nevarnosti (134. člen, ZZavar, 2000). Predstavlja navpično delitev nevarnosti. Poleg stabilnosti zagotavlja pozavarovanje tudi dodatne finančne zmogljivosti.

Zavarovalnica je za vsako poslovno leto dolžna sprejeti program načrtovanega pozavarovanja, ki mora obsegati (135. člen, ZZavar, 2000):

- izračunane lastne deleže po posameznih zavarovalnih vrstah,
- na podlagi teh izračunov izdelano tabelo maksimalnega kritja,
- postopke, osnove in merila za ugotavljanje največje verjetne škode za posamezne v zavarovanje prevzete nevarnosti.

Pri izračunu lastnih deležev po posameznih zavarovalnih vrstah zavarovalnica upošteva (135. člen, ZZavar, 2000):

- višino kapitala in minimalnega kritja,
- skupni poslovni obseg,
- zaračunane zavarovalne premije v zavarovalnih skupinah in zavarovalnih vrstah,
- deleže zavarovanj po posameznih zavarovalnih vrstah v osnovah iz 2. in 3. točke tega odstavka,
- popravke zaradi odstopanj v posameznih zavarovalnih vrstah.

6.5. Sozavarovanje

Sozavarovanje je hkratni in vzporedni prevzem konkretne gospodarske nevarnosti pri več zavarovalnicah, pri čemer vsaka prevzame samo en del in ga zavaruje s posebnim zavarovalnim pravnim razmerjem. Gre za vodoravno delitev nevarnosti, kjer je toliko zavarovalnih razmerij z istim zavarovalcem, kolikor je zavarovalnic. Za vse zavarovalnice veljajo isti zavarovalni pogoji in ista premija, ki se deli mednje po sorazmerju njihovih deležev (Pavliha, 2000, str. 185).

Zavarovalnica lahko v sozavarovanje prevzame nevarnosti le v okviru lastnih deležev po posameznih zavarovalnih vrstah po tabelah maksimalnega kritja (136. člen, ZZavar, 2000).

6.6. Upravljanje z likvidnostjo

Zavarovalnica mora s svojimi sredstvi in naložbami ravnati tako, da ne zaide v plačilno nesposobnost oziroma tako da je v vsakem trenutku sposobna poravnati vse dospele obveznosti, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb ter ostale obveznosti.

Za zavarovanje pred likvidnostnim tveganjem mora zavarovalnica oblikovati in izvajati politiko rednega upravljanja z likvidnostjo, ki obsega (138. člen, ZZavar, 2000):

- načrtovanje pričakovanih znanih in morebitnih denarnih odtokov in zadostnih denarnih pritokov zanje,
- redno spremljanje likvidnosti,
- sprejemanje ustreznih ukrepov za preprečitev oziroma odpravo vzrokov nelikvidnosti,
- tekoče mora izračunavati količnike likvidnosti sredstev.

6.7. Mednarodna primerjava naložb v državah članicah CEA

Leto 2001 je bilo za evropsko zavarovalno dejavnost težko leto. Razloga sta dva, in sicer zlom borze ter napad na Ameriko, 11. septembra 2001. Posledica le-tega so večji stroški evropskih zavarovalnic in pozavarovalnic oziroma večji obseg izplačanih zavarovalnin.

Že sam podatek, da je bila realna rast zavarovalnih premij v letu 2000 več kot 12%, leto kasneje pa je znašala -2%, kaže na to, da so se evropske zavarovalnice v tem letu soočale s težavami. Ker pa obstaja povezava med zavarovalno premijo in naložbami, se tudi naložbe gibajo razmeram primerno. Po letu 2000 so začele naložbe rahlo padati, od leta 2001 dalje pa mirujejo.

Naložbe predstavljajo sredstva, ki omogočajo zavarovalnicam plačevanje terjatev, ugodnosti in rent. Obseg oblikovanih naložb kaže tudi na premijske dohodke, odvisen pa je tudi od trajanja zavarovalnih pogodb, zavarovalnih vsot ter zahtev po oblikovanju zavarovalno-tehničnih rezervacijah.

Naložbe se na splošno delijo na naložbe v skupini življenjskih ter neživljenjskih zavarovanj, pri tem pa prevladujejo naložbe v skupini življenjskih zavarovanj, kar je razvidno tudi iz priloge 5, tabela 1. Razloga sta v staranju populacije ter v vse večjem pokojninskem varčevanju. Pri tem velja poudariti, da za Slovenijo velja, da je delež naložb neživljenjskih zavarovanj bistveno večji kot je v CEA, medtem ko za življenjska zavarovanja velja ravno obratno.

Iz priloge 5, tabela 2, je razvidno, da je največji delež naložb v Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) leta 2001 v Veliki Britaniji, in sicer 30,2%, s čimer je po številu zavarovalnic med članicami CEA¹⁴ tudi na prvem mestu. Slovenija ima 14 zavarovalnic, ki s svojimi naložbami predstavljajo 0,05% vseh naložb, le-te rahlo rastejo. Enak delež naložb ima tudi Turčija, vendar je število zavarovalnic precej višje od zavarovalnic v Sloveniji (dne 31.12.2001

¹⁴ CEA šteje kar 29 članic.

jih je imela kar 63). Podobno velja za Madžarsko, Ciper, Slovaško, Latvijo, Estonijo in Malto, ki imajo večje število zavarovalnic, dosegajo pa nižje deleže naložb kot Slovenija.

Iz tabele 8 in slike 5 na 42. strani je razvidno, da ima Slovenija v letu 2001 podobno strukturo naložb kot CEA, le da ima Slovenija precej visok delež naložb v depozite, ki rahlo padajo, medtem ko so te naložbe pri CEA po pomembnosti na zadnjem mestu. Slovenija se po strukturi naložb približuje povprečju evropskih držav, kar je pri vstopu v Evropsko unijo zelo pomembno.

Tabela 8: Struktura naložb po izbranih evropskih državah in v Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) (v %, dne 31.12.2001)

Država	Vrsta naložb						
	a	b	c	d	e	f	g
Avstrija	6,8	9,2	28,0	32,4	16,8	2,9	3,8
Danska	3,2	9,1	25,3	54,7	0,5	0,5	6,7
Estonija	4,7	11,1	15,8	38,6	0,9	28,8	0,0
Italija	2,8	6,9	10,4	49,3	0,5	0,1	30,0
Luksemburg	0,3	0,0	44,4	45,7	0,0	7,4	2,2
Madžarska	1,0	6,7	6,4	79,3	0,7	3,7	2,3
Nemčija	2,8	10,7	27,1	8,5	49,0	1,6	0,4
Poljska	2,1	6,3	6,3	71,8	0,4	5,6	7,5
Slovaška	7,1	4,4	26,7	22,1	0,3	38,6	0,7
Slovenija	7,3	2,0	32,5	22,9	16,7	16,8	1,7
Turčija	8,1	6,7	6,0	55,5	0,0	23,1	0,6
Velika Britanija	6,0	0,0	50,7	29,1	1,1	1,3	11,9
CEA	4,9	4,4	33,5	36,4	12,2	1,5	7,0

Legenda:

a – zemljišča in zgradbe

b – finančne naložbe v povezanih podjetjih

c – delnice in ostali vrednostni papirji s spremenljivim donosom

d – dolžniški vrednostni papirji in ostali vrednostni papirji s fiksnim donosom

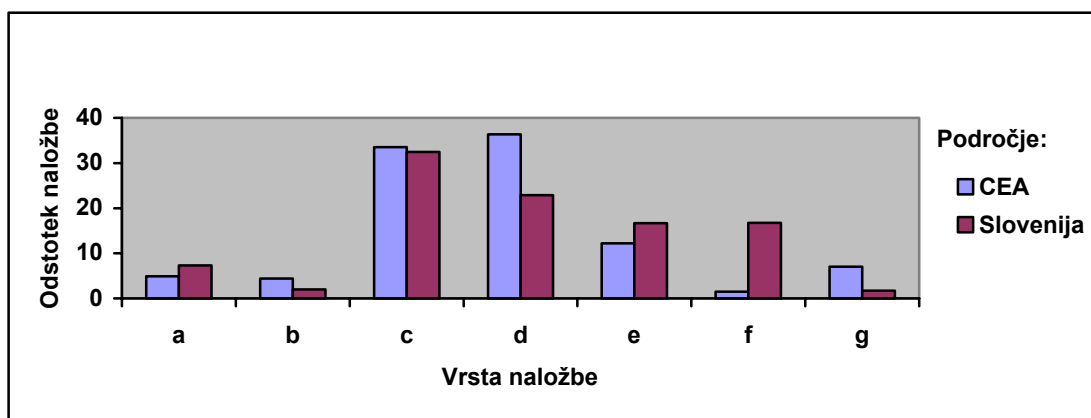
e – hipotekarna posojila in druga dana posojila

f – depoziti pri bankah

g – druge naložbe

Vir: European Insurance in Figures, 2003, str. 62.

Slika 5: Struktura naložb držav članic CEA in Slovenije, dne 31.12.2001

Vir: European Insurance in Figures, 2003, str. 62.

SKLEP

Ugotovitve, do katerih sem prišla v diplomskem delu, potrjujejo temeljno tezo, podano v uvodu. Zavarovalni nadzor je v Sloveniji dobro razvit in se uspešno prilagaja direktivam Evropske unije.

AZN je s svojim delovanjem začela v letu 2000, njena prednostna naloga pa je bila priprava podzakonskih predpisov, potrebnih za izvajanje ZZavar. V tem in naslednjem letu jih je izdala kar 20, vsi pa so bili prevedeni v angleščino in posredovani komisiji Evropske unije.

Pri svojem delu sodeluje z nadzornimi organi nekaterih evropskih držav, Mednarodnim denarnim skladom, Svetovno banko ter ostalimi mednarodnimi institucijami, ki ji nudijo pomoč pri izobraževanju zaposlenih, izboljšavi samega postopka nadzora ter razvoju nadzora v skladu z direktivami Evropske unije. Sodeluje na Dnevih slovenskega zavarovalništva, ki jih organizira Slovensko zavarovalno združenje. Predstavljeni so različni seminarji o zavarovalništvu, v zadnjem času pa prevladuje tematika, povezana z vključevanjem v Evropsko unijo.

ZZavar je v slovenski pravni red prinesel veliko novosti, ki so in še bodo prispevale k poenotenju slovenskega finančnega prava. Te novosti so tudi omogočile, da slovenski zavarovalni trg deluje na temelju istih, ali pa vsaj podobnih, pravil, kot veljajo znotraj Evropske unije.

Tudi dinamična analiza naložbene dejavnosti slovenskih zavarovalnic kaže na to, da se vse bolj približujejo povprečju držav Evropske unije. V strukturi naložb kritnega premoženja narašča pomen dolžniških ter lastniških vrednostnih papirjev, delež bančnih depozitov ter posojil pa se zmanjšuje. Takšna dinamika naložb je tudi značilna za evropske države.

Domači kapitalski trg pa je omejen in ne omogoča večjega obsega zahtevanih naložb. To pomeni, da se morajo domače zavarovalnice usmerjati tudi na tuje trge, kar je že moč opaziti, saj domače zavarovalnice iščejo možnosti nalaganja tudi drugje.

Potrebno je izboljšati razmerje med naložbami življenjskih in neživljenjskih zavarovanj, ki naj bi bili v prid sredstev življenjskih zavarovanj. To razmerje še ni primerljivo z razmerjem držav članic Evropske unije. Enako velja za razmerje med obsegom naložb in izbrano premijo življenjskih zavarovanj, ki je precej pod povprečjem držav Evropske unije. Razlog je v mlajšem portfelju življenjskih in rentnih zavarovanj slovenskih zavarovalnic ter drugačni strukturi zavarovanj, glede na trajanje pogodbe.

Na področju slovenskega zavarovalništva bo pred vstopom v Evropsko unijo potrebno narediti še marsikaj, da bodo slovenske zavarovalnice kos močni mednarodni konkurenci. Veliko je že storjenega, kar vliva optimizem v zelo pomembno zavarovalno panogo.

LITERATURA

1. Bijelić Mile: Zavarovanje in pozavarovanje. Ljubljana: Art Agencija, 1998. 343 str.
2. Bizjak Marjeta: Rezervacije v zavarovalnicah. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 45 str.
3. Boncelj Jože: Zavarovalna ekonomika. Maribor: Založba Obzorja, 1983. 351 str.
4. Borak Neven: Finančna regulacija po vstopu v EU.
[URL: <http://www.sigov.si/zmar/sgrs/diskusij/borak.html>], februar 2000.
5. Borak Neven: Nadzor in finančni univerzalizem. Strokovno posvetovanje: Dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Društvo ekonomistov, 1995, str. 34-45.
6. Flis Slavko: Zavarovalni nadzor. Strokovno posvetovanje: Dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Društvo ekonomistov, 1994, str. 52-71.
7. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju. III knjiga. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995. 416 str.
8. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju. IV knjiga. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, 1999. 606 str.
9. Ivanjko Šime et al.: ABC zavarovalništva s praktičnimi primeri. Maribor: Založba Kapital, 1999. 103 str.
10. Ivanjko Šime: Uvod v zavarovalno pravo. Maribor: Pravna fakulteta, 1999. 249 str.
11. Korošec Bojana: Pomen in razvitost notranjega revidiranja v sodobnih zavarovalnicah. Strokovno posvetovanje: Dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Društvo ekonomistov, 1995, str. 129-143.
12. Korošec Maksimilijan: Finančno in računovodsko poslovanje ter lastninjenje zavarovalnic po novih zakonih. Strokovno posvetovanje: Dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Društvo ekonomistov, 1994, str. 35-51.
13. Kuzma Mateja: Zavarovalni nadzor. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1997. 49 str.
14. Lotrič Franc: Nadzor v zavarovalnicah. Strokovno posvetovanje: Dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Društvo ekonomistov, 1996, str. 85-95.
15. Martelanc Ivan: Razvojna nagibnost oblike zavarovalnega podjetja. Disertacija za doseg doktorske časti. Ljubljana: Samozaložba, 1943. 134 str.
16. Mežnar Drago: Pravnoorganizacijske oblike opravljanja zavarovalništva po novem zakonu o zavarovalnicah. Strokovno posvetovanje: Dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Društvo ekonomistov, 1994, str. 23-34.
17. Mežnar Drago: Zakon o zavarovalnicah s komentarjem. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1996. 270 str.
18. Pavliha Marko: Zavarovalno pravo. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 2000. 371 str.
19. Plavšak Nina: Kritni skladi in stečaj zavarovalnice. V publikaciji: Podjetje in delo. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1999. XXV, str. 1330-1336.
20. Prešeren Matjaž: Analiza obvladovanja tveganj po Zakonu o zavarovalništvu. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 45 str.
21. Pucelj Rudolf: Državni nadzor zavarovalne družbe in kratek pregled sodne zavarovalne prakse. Ljubljana: Samozaložba, 1992. 78 str.

22. Šik Sebastjan: Zavarovalništvo v EU še ni povsem usklajeno.
[URL: <http://evropa.gov.si/publikacije/evrobilten/evrobilten-23-06/>], 23.11.2000.

VIRI

1. European Insurance in Figures: Basic Data 2002/Complete Data 2001. Paris: Comite Europeen des Assurances, 2003. 160 str.
2. Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor. Ljubljana, leta 2000, 2001, 2002.
3. Interna gradiva Urada vlade RS za informiranje.
4. Napotilo za izvajanje revizij (Uradni list RS, št. 41/01).
5. Navodilo za izračun kazalnikov (Uradni list RS, št. 36/03).
6. Poročilo o stanju na področju zavarovalništva v letu 2002 in Poročilo o delu Agencije za zavarovalni nadzor za leto 2002. Poročevalec državnega zbora Republike Slovenije: Ljubljana, 8.7.2003, št. 53, str. 57-99.
7. Revizijsko poročilo o pravilnosti poslovanja Agencije za zavarovalni nadzor v letih 2000 in 2001. Ljubljana, 2002.
8. Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic (Uradni list RS, št. 3/01).
9. Slovenija v Evropski uniji: 178 odgovorov o vključevanju Slovenije v Evropsko unijo. Ljubljana: Urad vlade RS za informiranje, 2003. 173 str.
10. Slovensko aktuarsko društvo. [URL: <http://aktuarji.com>], julij 2003.
11. Tarifa o taksah in nadomestilih (Uradni list RS, št. 8/01, 89/02).
12. Urad vlade RS za informiranje: Zavarovalništvo.
[URL: <http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/341-787>], 4.12.2000.
13. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/00, 91/00).

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1: Obrazec za izračun kapitalske ustreznosti zavarovalnice KUS.....	2
PRILOGA 2: Analiza zavarovalno-tehničnih rezervacij zavarovalnic in pozavarovalnic v obdobju 1995 - 2002	4
PRILOGA 3: Analiza naložb kritnega premoženja in kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002.....	5
PRILOGA 4: Primerjava naložb in zavarovalno-tehničnih rezervacij v obdobju 1997 - 2002.....	8
PRILOGA 5: Analiza naložb v Sloveniji in pri Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) za leta 1996, 2000 in 2001.....	10

PRILOGA 1: Obrazec za izračun kapitalske ustreznosti zavarovalnice KUS

Temeljni kapital (106. člen)		Znesek	
		Tekoče leto	Predhodno leto
Vplačani osnovni oz. ustanovni kapital razen vplačanega kapitala na podlagi prednostnih kumulativnih delnic	1		
Vplačani presežek kapitala razen vplačanega presežka kapitala na podlagi prednostnih kumulativnih delnic	2		
Rezerve zavarovalnice	3		
Preneseni dobiček preteklih let	4		
50% dobička tekočega leta po odbitku davkov in drugih dajatev, ki bremenijo dobiček (4. odst. 106. člena ZZavar)	5		
Revalorizacijski popravek postavk od [1] do [4]	6		
Lastne delnice	7		
Neopredmetena dolgoročna sredstva	8		
Prenesena izguba	9		
Izguba tekočega leta	10		
Revalorizacijski popravek postavk od [7] do [9]	11		
Temeljni kapital $([1]+[2]+[3]+[4]+[5]+[6]-[7]-[8]-[9]-[10]-[11])$	12		
Zajamčeni kapital [5MK] oziroma [9MK] oziroma [11MK]	13		
Izpolnjevanje zahteve iz 3. odst. 106. člena ZZavar $([12]-[13])$	14		

Dodatni kapital (107. člen)		Znesek	
		Tekoče leto	Predhodno leto
Osnovni kapital, vplačan na podlagi prednostnih kumulativnih delnic	15		
Vplačani presežek kapitala na podlagi prednostnih kumulativnih delnic	16		
Podrejeni dolžniški instrumenti	17		
Revalorizacijski popravek postavk od [15] do [17]	18		
Dodatni kapital $([15]+[16]+[17]+[18])$, vendar ne več kot 50% temeljnega kapitala $= 0,5*[12]$	19		

Razpoložljivi kapital in izkaz kapitalne ustreznosti (108. člen)		Znesek	
		Tekoče leto	Predhodno leto
Skupaj temeljni in dodatni kapital ([12]+[19])	20		
Naložbe v delnice oziroma podrejene dolžniške instrumente drugih zavarovalnic oziroma drugih finančnih organizacij (1. točka 1. odst. 108. Člena ZZavar)	21		
Naložbe v delnice oziroma podrejene dolžniške instrumente drugih zavarovalnic oziroma drugih finančnih organizacij (2. točka 1. odst. 108. Člena ZZavar)	22		
Naložbe v delnice borze in klirinško depotne družbe	23		
Terjatve iz naslova vplačil v jamstveni sklad pri klirinško depotni družbi	24		
Terjatve iz naslova vplačil v sklade, ki so namenjeni vzajemnemu jamstvu za izpolnitev obveznosti več oseb	25		
Nelikvidna sredstva (skupaj od [23]do[25])	26		
Razpoložljivi kapital zavarovalnice [20]-[21]-[22]-[26]	27		
Zahtevani minimalni kapital (znesek iz vrstice 6 oziroma 10 oziroma 12 obrazca MK)	28		
Kapitalska ustreznost (presežek oziroma primanjkljaj razpoložljivega kapitala) zavarovalnice ([27]-[28])	29		

Vir: Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, Uradni list RS, št. 3/01.

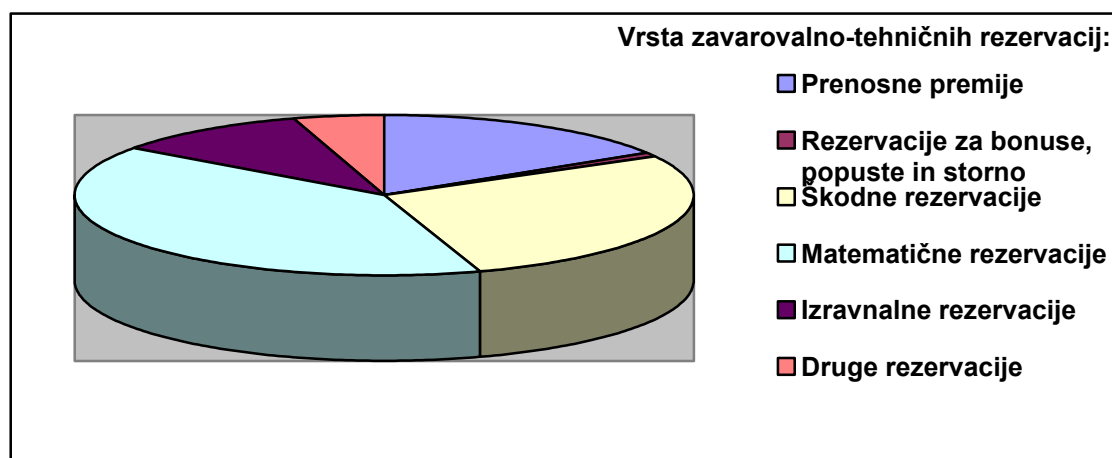
PRILOGA 2: Analiza zavarovalno-tehničnih rezervacij zavarovalnic in pozavarovalnic v obdobju 1995 - 2002

Tabela 1: Deleži zavarovalno-tehničnih rezervacij zavarovalnic in pozavarovalnic v obdobju 1995 - 2002 (v %, na dan 31.12)

Vrsta zavarovalno-tehničnih rezervacij	Leta							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prenosne premije	21,5	22,6	20,6	21,3	18,8	17,6	16,3	16
Rezervacije za bonuse, popuste in storno	0,6	0,6	2,0	1,8	1,3	1,2	0,82	0,9
Škodne rezervacije	45,1	41,0	39,1	35,8	33,3	30,4	29,9	28,0
Matematične rezervacije	18,8	19,7	23,5	27,2	31,6	34,6	37,1	40,1
Izravnalne rezervacije	13,7	15,4	13,6	12,4	12,9	13,4	11,8	10,4
Druge rezervacije	0,24	0,64	1,1	1,5	1,6	2,8	4,04	4,6
Skupaj	100	100	100	100	100	100	100	100

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leta 2000, 2001 in 2002.

Slika 1: Delež zavarovalno-tehničnih rezervacij zavarovalnic in pozavarovalnic v letu 2002

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2002.

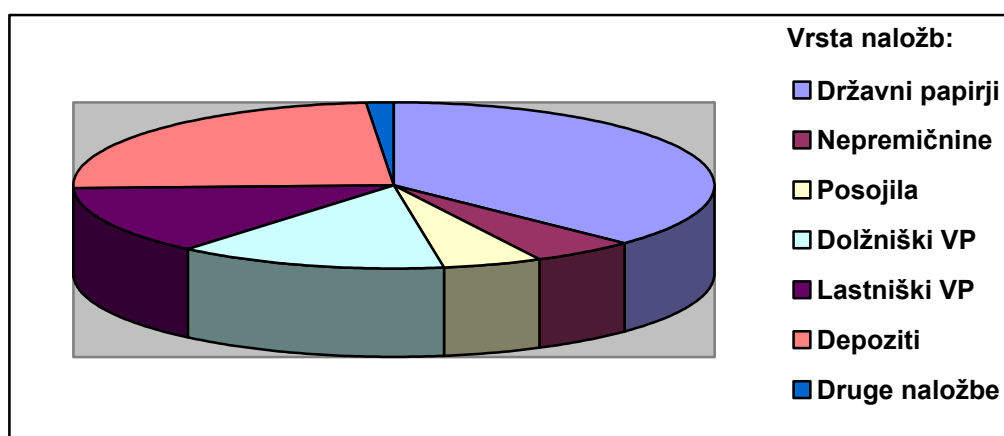
PRILOGA 3: Analiza naložb kritnega premoženja in kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002

Tabela 1: Struktura naložb kritnega premoženja v obdobju 1997 – 2002 (v %, na dan 31.12.)

Vrsta naložb	Leta					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Državni papirji in posojila z jamstvom RS	23,5	21,0	23,8	24,6	23,7	37,2
Nepremičnine	4,8	6,7	7,2	6,5	6,5	5,3
Posojila	10,5	10,2	10,4	8,9	6,7	5,1
Dolžniški VP	5,4	6,2	7,6	11,6	12,8	13,5
Lastniški VP	2,8	6,1	7,2	12,6	12,9	13,4
Depoziti v bankah	52,1	48,6	43,2	35,5	35,0	24,2
Druge naložbe	0,9	1,2	0,5	0,3	2,4	1,3
Skupaj	100	100	100	100	100	100

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Slika 1: Naložbe kritnega premoženja v letu 2002

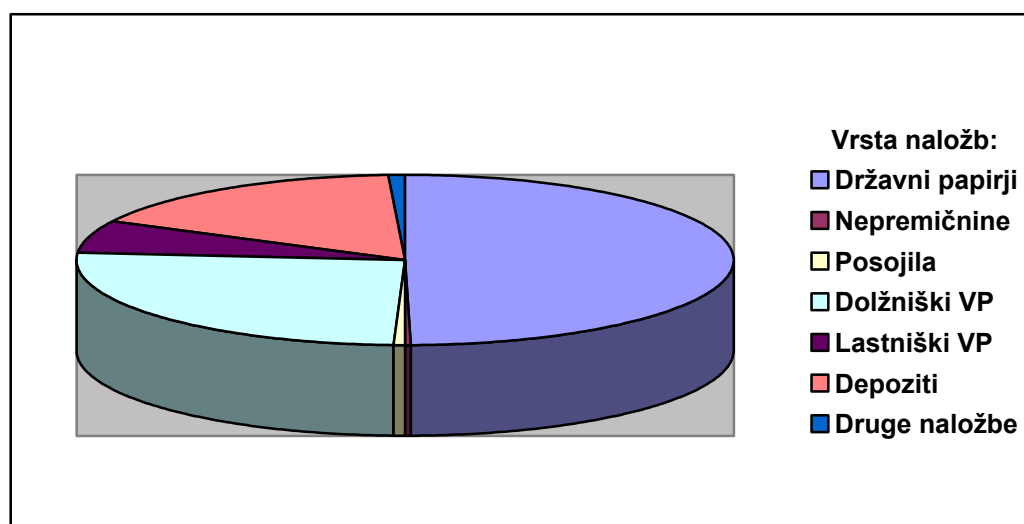
Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Tabela 2: Struktura naložb kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002 (v %, na dan 31.12.)

Vrsta naložb	Leta					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Državni papirji in posojila z jamstvom RS	42,9	44,5	46,7	49,8	43,9	49,8
Nepremičnine	5,8	4,2	2,9	2,3	1,3	0,4
Posojila	1,2	0,6	0,4	0,5	0,4	0,5
Dolžniški VP	7,2	9,8	11,8	20,9	24,9	25,8
Lastniški VP	1,3	2,3	3,4	5,3	5,2	6,1
Depoziti v bankah	41,2	38,6	34,7	21,0	23,8	16,7
Druge naložbe	0,4	0	0,1	0,3	0,6	0,7
Skupaj	100	100	100	100	100	100

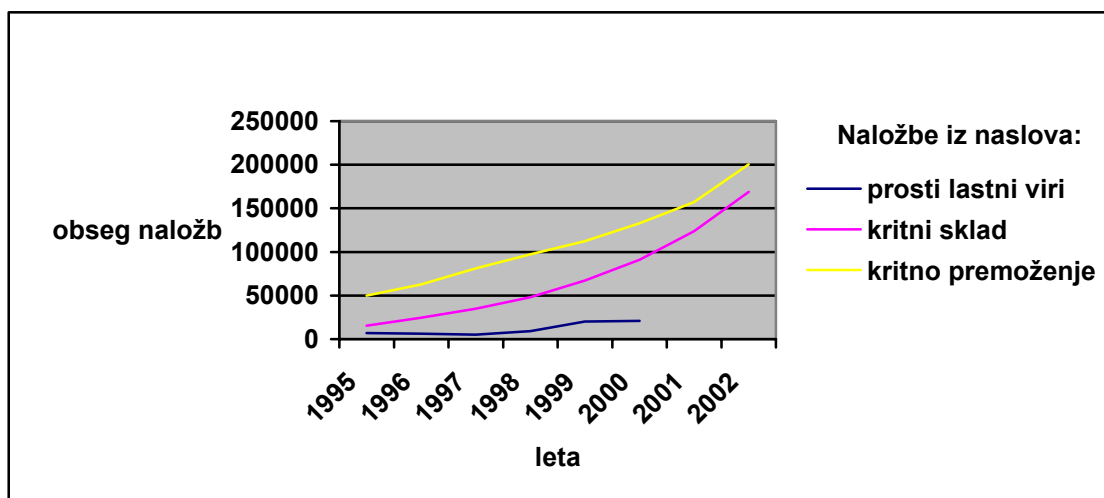
Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Slika 2: Naložbe kritnih skladov v letu 2002

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Slika 3: Naložbe zavarovalnic in pozavarovalnic v obdobju 1995 - 2002 (vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2002.

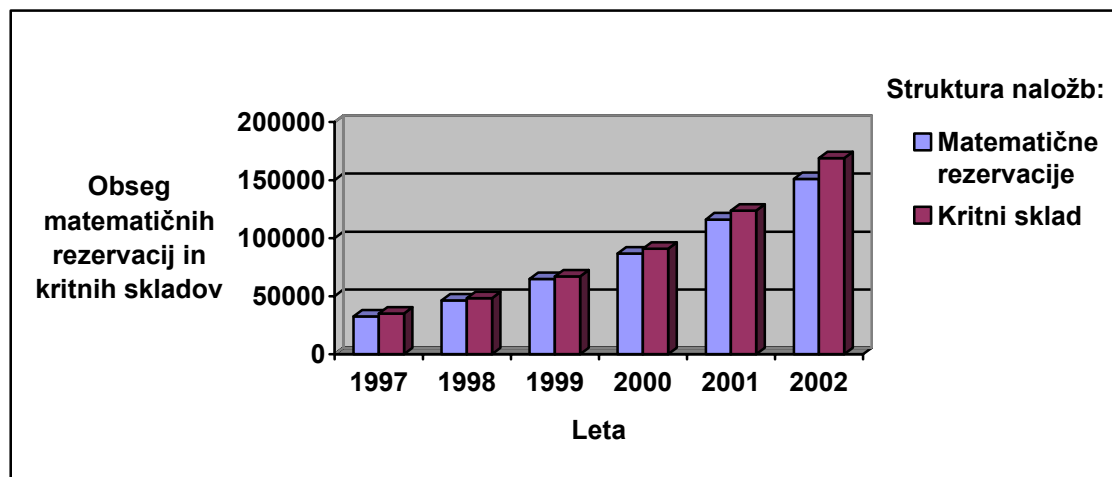
PRILOGA 4: Primerjava naložb in zavarovalno-tehničnih rezervacij v obdobju 1997 - 2002

Tabela 1: Pokritost matematičnih rezervacij z naložbami kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002
(vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

Obseg mat. rezervacij in kritnega sklada	Leta					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Matematične rezervacije	32.537	46.330	64.714	86.816	116.160	150.928
Kritni sklad	35.014	48.272	67.014	90.952	123.782	168.821
Razlika	2.477	1.942	2.300	4.136	7.622	17.893

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Slika 1: Pokritost matematičnih rezervacij z naložbami kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002

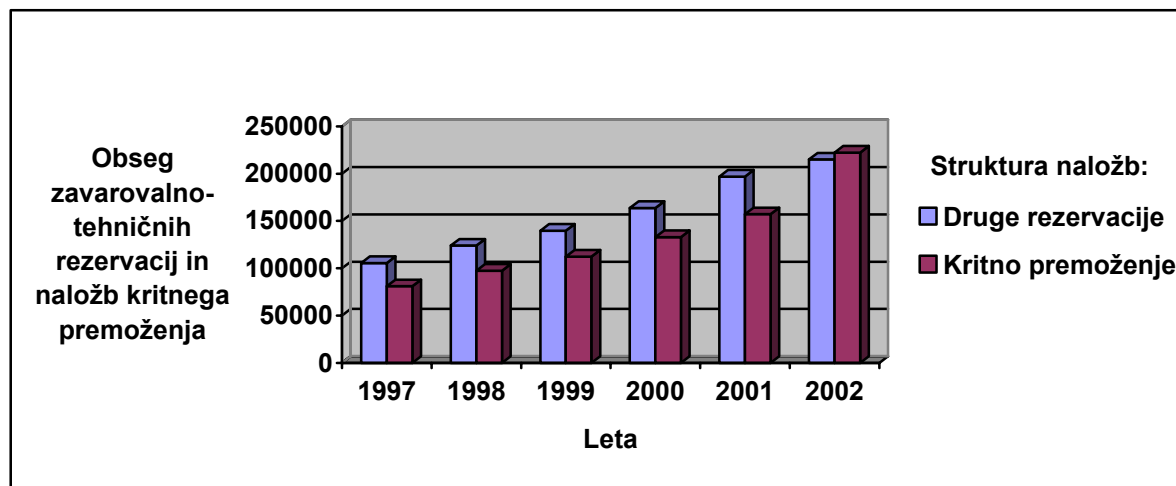
Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Tabela 2: Primerjava oblikovanih drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij in vrednosti naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002 (vsi zneski so v mio SIT, na dan 31.12.)

Struktura naložb	Leta					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Druge zavarovalno-tehnične rezervacije	105.654	123.986	139.788	163.826	197.041	215.034
Kritno premoženje	81.032	97.366	112.221	132.988	157.122	222.327 ¹⁵
Razlika	-24.622	-26.620	-27.567	-30.838	-39.919	7.293

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

Slika 2: Primerjava oblikovanih drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij in vrednosti naložb kritnega premoženja brez kritnih skladov v obdobju 1997 - 2002

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leti 2001, 2002.

¹⁵ Naložbe kritnega premoženja znašajo 200.572, 21.755 pa je znesek obresti od naložb in terjatev do zavarovalcev do 30 dni.

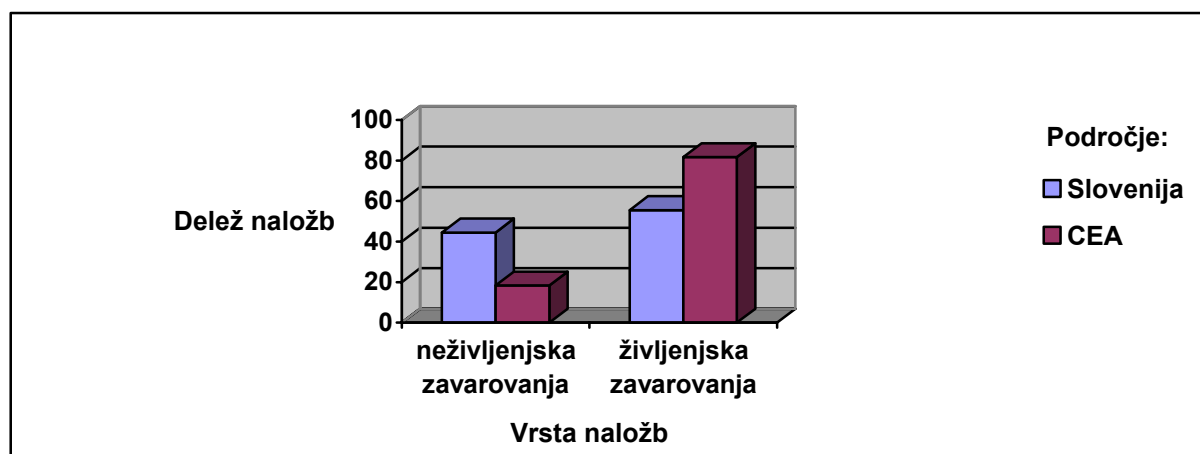
PRILOGA 5: Analiza naložb v Sloveniji in pri Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) za leta 1996, 2000 in 2001

Tabela 1: Delež naložb neživljenjskih in delež naložb življenjskih zavarovanj v Sloveniji in pri Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) za leta 1996, 2000 in 2001 (v %, na dan 31.12.)

Področje	Leta					
	1996		2000		2001	
	Neživlj. zavar.	Življen. zavar.	Neživlj. zavar.	Življen. zavar.	Neživlj. zavar.	Življen. zavar.
Slovenija	75,9	24,1	60,9	39,1	44,5	55,5
CEA	22,1	77,9	17,9	82,1	18,4	81,6

Vir: European Insurance in Figures, 2003, str. 69.

Slika 1: Delež naložb neživljenjskih in delež naložb življenjskih zavarovanj V Sloveniji in pri Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) v letu 2001

Vir: European Insurance in Figures, 2003, str. 69.

Tabela 2: Delež naložb ter število zavarovalnic po posameznih evropskih državah in CEA, dne 31.12.2001

Država	naložbe (v %)	število zavarovalnic
Avstrija	1.0	73
Belgija	2.2	204
Ciper	0.03	36
Češka	0.1	43
Danska	2.8	240
Estonija	0.002	14
Finska	1.4	69
Francija	17.7	504
Grčija	0.1	107
Irska	1.2	196
Islandija	-	11
Italija	5.5	256
Latvija	0.003	21
Litva	-	-
Luksemburg	0.5	93
Madžarska	0.006	23
Malta	-	19
Nemčija	18.8	694
Nizozemska	5.2	473
Norveška	1.2	96
Poljska	0.2	71
Portugalska	0.5	88
Slovaška	0.02	28
Slovenija	0.05	14
Španija	1.9	342
Švedska	4.0	461
Švica	5.3	144
Turčija	0.05	63
CEA	100	5191

Vir: European Insurance in Figures, 2003, str. 25, 60.